

Joukkoliikenne tutuksi lapsille ja nuorille

Oulun seudun liikenne

12/2024

Alkusanat

Oulun seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman yksi tavoitteista on kaksinkertaistaa joukkoliikenteen matkustajamääriä vuoteen 2030 mennessä. Liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoite on linjassa valtakunnallisten liikenteen päästöjen vähentämistavoitteiden kanssa. Jotta päästötavoitteisiin päästään, kestävien kulkutapojen, kuten joukkoliikenteen käytön tulee lisääntyä.

Tämän hankkeen **tavoitteena** on luoda jokavuotinen kouluvierailukonsepti Oulun seudun kouluihin. Kouluvierailukonseptin tarkoituksena on tehdä lapsille ja nuorille tutuksi Oulun seudun liikenteen palvelut ja sen myötä kannustaa myös joukkoliikenteeseen tottumattomia lapsia ja nuoria kokeilemaan linja-autolla liikkumista. Hankkeen tavoitteena on myös lisätä lasten ja nuorten joukkoliikennepalveluiden käyttöä viestinnän keinoin. Nuorena opittujen joukkoliikennetaitojen myötä lapsella on suurempi todennäköisyys valita myös myöhemmällä iällä arkimatkoillaan kulkutavakseen joukkoliikenteen palvelut.

Työ käynnistyi tammikuussa 2024 ja valmistui joulukuussa 2024. Työ on saanut Traficomien liikkumisen ohjauksen valtion avustusta. Työn toteuttamista on ohjannut ohjausryhmä, johon ovat kuuluneet:

- Anne-Maria Vesa, Oulun seudun liikenne
- Helena Väliaho, Oulun seudun liikenne
- Lotta Kaarlela, Oulun seudun liikenne
- Samuli Raninen, Oulun seudun liikenne
- Salla-Mari Rintala, Traficom

Konsulttina työssä on toiminut Sitowise Oy, jossa työstä ovat vastanneet projektipäällikkö Hanna Puolimatka ja pääsuunnittelija Paula Siuruainen sekä viestintä- ja vuorovaikutusasiantuntija Rosa-Maria Kari.

Raportin kuvat on Oulun seudun liikenteen kuvia.

Sisällysluettelo

Alkusanat

Sisällysluettelo

1. Hankkeen lähtökohdat
2. Oppituntien tavoitteet
3. Oppitunnit 5. –luokkalaisille
4. Oppitunnit 9. –luokkalaisille
5. Viestintä
6. Seuranta
7. Yhteenveto ja johtopäätökset

Liitteet:

Liite 1. 5. –luokkalaisten oppituntimateriaali

Liite 2. 9. –luokkalaisten oppituntimateriaali

Liite 3. 9. –luokkalaisten kyselyn rakenne

1. Hankkeen lähtökohdat

Joukkoliikenne tutuksi lapsille ja nuorille

Miksi joukkoliikenteestä tulee viestiä lapsille ja nuorille?

Nuorena opittujen joukkoliikennetaitojen myötä lapsella on suurempi todennäköisyys valita myös myöhemmällä iällä arkimatkoillaan kulkutavakseen joukkoliikenteen palvelut. Opettamalla lapsille joukkoliikenteen käyttöä luodaan perustaa vastuullisille, ympäristötietoisille ja itsenäisille aikuisille. Lasten ja nuorten joukkoliikennetaitojen ja –tietoisuuden lisääntymisellä on useita eri hyötyjä.

Joukkoliikenteen käyttämisen taidot lisääntyvät:

Joukkoliikenteen käyttäminen vaatii useita taitoja, kuten reittioppaiden ja aikataulujen lukemisen taito ja lippujen hankintaan liittyvät taidot.

Kestävien liikkumistapojen lisääntyminen:

Joukkoliikenteen käyttö on ekologisempi vaihtoehto kuin yksityisautoilu, ja lapsille voidaan opettaa ympäristöystävällisten valintojen merkitystä.

Fyysinen aktiivisuuden lisääntyminen: Joukkoliikenteen käyttö usein sisältää kävelyä pysäkeille ja asemille, mikä edistää fyysistä aktiivisuutta ja terveyttä.

Turvallisuuden parantaminen: Opettamalla lapsille, miten joukkoliikennettä käytetään turvallisesti, voidaan vähentää riskejä ja parantaa heidän kykyään liikkua itsenäisesti.

Sosiaalinen vuorovaikutus: Joukkoliikenteessä matkustaminen tarjoaa lapsille mahdollisuuden kohdata ja olla vuorovaikutuksessa esimerkiksi ystäviensä kanssa.

Ruuhkien vähentäminen: Yleisesti kannustamalla ihmisiä käyttämään joukkoliikennettä voidaan vähentää liikenteen määrää ja ruuhkia kaupungeissa, mikä parantaa kaikkien liikenneturvallisuutta ja elämänlaatua.

Lasten ja nuorten osallistaminen

Kohderyhmäksi hankkeeseen valittiin lapset ja nuoret, koska he ovat valtakunnallisesti suurin joukkoliikenteen käyttäjäryhmä. Vuoden 2021 Traficomin tutkimuksia ja selvityksiä 1/2023, Henkilöliikennetutkimuksen mukaan alle 17-vuotiaiden matkoista 8 % tehdään joukkoliikenteellä, kun yleisesti naisten keskiarvo on 7 % ja miesten 5 %. Henkilöliikennetutkimuksen mukaan joukkoliikenteen käyttö vähenee erityisesti työikäisillä henkilöillä.

Nuoret ovat myös aktiivinen liikkujaryhmä ja alle 17-vuotiaat tekevät vuoden 2021 henkilöliikennetutkimuksen mukaan 2,4 matkaa päivässä. Heidän liikkumisensa itsenäistyy ja kulkutapojen kirjo laajenee. Nuorille tarjoutuu ensimmäistä kertaa mahdollisuus hankkia eri moottoriajoneuvon ajamiseen mahdollistavia ajokortteja.

Kestävän kehityksen ja joukkoliikenteen käytön edistämisessä sekä kehittämisessä, nuorten osallistaminen tulisi nähdä tärkeässä roolissa. Nuoret ovat joukkoliikenteen merkittävä käyttäjäryhmä ja heidän ottaminen mukaan suunnitteluun mahdollistaa nuorille yhä paremmin suunnattujen tuotteiden ja palveluiden muodostumista.

Ala- ja yläkoululaisten kulkutapojen merkityksen muutos

Lapsen kasvaessa nuoreksi, hänen itsenäisen liikkumisen määrä kasvaa. Alakoululaiselle joukkoliikenteen käyttö voi olla jännittävä kokemus, kun lapsi vasta harjoittelee itsenäisen liikkumisen taitoja. Yläkouluiässä nuorten eri liikkumisvälineiden vaihtoehdot laajenevat. Tässä iässä nuorilla ja heidän huoltajillaan tulee pohdintaan mopo- tai mopoautokortin hankinta tai T-luokan ajokortin hankinta mönkijää varten. Toisen asteen opintojen aikana nuorille aukeaa mahdollisuus hankkia ajokortti. Nuorten matkustuskäyttäytymisestä, asenteista ja elämän tavoista on kuvattu Tiehallinnon selvityksiä 59/2005 Nuorten tarpeet liikkujaryhmänä raportissa. Alla olevassa kuvassa on esitetty, miten nuoren kehitys ja eri kulkutapojen merkitys muuttuu.

Alakoulu

- Joukkoliikenne on sosiaalinen kokemus
- Matkan tekeminen on yhtä tärkeää kuin perille pääsy
- Joukkoliikenteen käyttö on hauskaa ja jännittävää
- Joukkoliikenteen käyttö kertoo itsenäisyydestä

Yläkoulu

- Joukkoliikenteen suosio hiipuu
- Liikkumisen vapaus on itsestään selvää
- Odotetaan auton tuomaa suurempaa vapautta
- Mopo ja mönkijä lisäävät liikkumisen vapautta

Toisen asteen opinnot, työt

- Autosta tulee liikkumiselle vaihtoehto
- Joukkoliikenteen etuna on hinta ja ympäristöystävällisyys

Itsenäisen liikkumisen määrä kasvaa

Hankkeen tavoitteet

Tämän hankkeen tavoitteena oli luoda jokavuotinen kouluvierailukonsepti Oulun seudun kouluihin. Kouluvierailujen kautta tehdään lapsille ja nuorille tutuksi Oulun seudun liikenteen palvelut ja sen myötä kannustetaan myös joukkoliikenteeseen tottumattomia lapsia ja nuoria kokeilemaan linja-autolla liikkumista. Hankkeen tavoitteena oli myös lisätä lasten ja nuorten joukkoliikennepalveluiden käyttöä viestinnän keinoin. Nuorena opittujen joukkoliikennetaitojen myötä lapsella on suurempi todennäköisyys valita myös myöhemmällä iällä arkimatkoillaan kulkutavakseen joukkoliikenteen palvelut.

Hankkeessa luotiin **oppituntimalli**, jonka avulla tuodaan lapsille ja nuorille joukkoliikenne tutuksi. Oppitunnin kohderyhmäksi on valittu 5.- ja 9.-luokkalaiset oppilaat. 5.-luokkalaiset valittiin kohderyhmäksi, koska he liikkuvat pienempiä alakoululaisia itsenäisemmin jo omiin harrastuksiin ja aktiviteetteihin, joten on hyvä tuoda heidän tietoisuuteen vaihtoehtoja eri liikkumismuodoista sekä opettaa heitä joukkoliikennekäytön taitoihin. 9.-luokkalaiset valittiin toiseksi kohderyhmäksi, koska he siirtyvät toiselle asteelle ja heidän arkimatkansa näin ollen yleensä pitenevät uuden oppilaitoksen myötä. Lisäksi 9.-luokkaiset saavat jo itse vaikuttaa paljon kulkutapaansa sekä tekevät päätöksiä ajoneuvojen sekä ajo-oikeuksien hankinnasta yhdessä huoltajiensa kanssa. Hankkeen aikana pidetyillä oppitunneilla pyrittiin luomaan positiivista mielikuvaa sekä tiedottamaan joukkoliikenteen mahdollisuuksista liikkua vapaasti.

Oppitunneista laadittiin oppimiskortit, joiden avulla oppituntia voidaan monistaa myös muissakin kouluissa eri puolella Suomea. Oppitunnit järjestetään niin, että oppilaat osallistuvat oppituntiin aktiivisena toimijana ikätasolleen sopivien tehtävien kautta.

2. Oppituntien tavoitteet

Joukkoliikenne tutuksi lapsille ja nuorille

Oppituntien toteuttaminen

Hankkeen aikana tavoitteena oli pitää joukkoliikenteeseen liittyviä oppitunteja yhteensä kuudella koululla. Tavoitteena oli valita kouluja eri etäisyydeltä Oulun keskustasta sekä Oulun ympäryskunnista esimerkiksi Kempeleestä tai Limingasta. Hankkeen alussa koulujen kanssa oltiin vuoropuhelussa ja sovittiin sopivat luokat sekä vierailuajat. Lähtökohtaisesti 5.-luokkalaisten oppitunnit järjestettiin ympäristöopin tunneilla ja 9.-luokkalaisten oppitunnit pyrittiin järjestämään maantiedon, yhteiskuntaopin tai oppilaanohjauksen tunneilla. Koulujen kanssa oppituntia sopiessa havaittiin, etteivät koulut helposti suostuneet tai reagoineet vierailuoppituntien järjestämisen tiedusteluihin. Erityisesti syksyllä järjestettävien 5. luokkien vierailutarjouksiin vastattiin hyvin heikosti ja koulujen kalenterit tuntuivat olevan jo pitkälle täynnä. Keväällä järjestetyissä 9. luokkien oppitunneilla nousi esille, että ajankohtana toukokuu on sopiva, koska oppitunneissa alkaa olemaan kevään myötä enemmän väljyyttä. Hankkeen aikana saatiin järjestettyä yhteensä kolme oppituntia 5. luokille ja kaksi oppituntia 9. luokille Oulun kaupungin alueella.

Joukkoliikenteen oppitunneille laadittiin omat materiaalit 5.-luokkaisille ja 9.-luokkalaisille. Oppituntien tavoitteena oli saada oppilaat tietoiseksi Oulun seudun liikenteen palveluista. Lisäksi oppituntien sisältö vaihtui ikäryhmittäin, niin että 5.-luokkalaisten oppitunnin teemana oli linja-auton käyttämisen tutuksi tuleminen. 9.-luokkalaisten oppitunnilla teema oli enemmänkin ympäristökasvatuksellinen. Lisäksi oppitunnilla ohjeistettiin nuoria Kela-koulumatkatuen käytöstä, joka oli heille ajankohtainen toiselle asteelle siirtymisen vuoksi. 9.-luokkalaisten oppitunnilla tutustuttiin, miten liikkumisvallinnat vaikuttavat kaupunkikehitykseen ja nuoret pääsivät ideoimaan oman linja-autolinjansa. Oppituntimateriaalien tavoitteena oli olla kohderyhmilleen sopivaa ja mahdollisimman konkreettista sekä helposti lähestyttävää. Oppituntien pituus vaihteli noin 45 min – 90 min välillä riippuen muun muassa koulun tuntijärjestelmästä.

Oppituntien eroavaisuudet

5.-luokkalaisten oppitunnit

- Kesto 60 min, kolme oppituntia
- Ajankohta: syksy 2024
- Teema:
 - Miten joukkoliikennettä konkreettisesti käytetään?
- Tavoitteet:
 - Oppilas tietää, mistä voi selvittää joukkoliikenteen aikatauluja, reittejä ja lipputietoja.
 - Oppilaalla herää uteliaisuus matkustaa linja-autolla.
 - Oppilas osaa toimia pysäkillä ja linja-autossa oikein ja turvallisesti.

**Opetellaan käyttämään
NYKYISTÄ ratkaisua**

9.-luokkalaisten oppitunnit

- Kesto 90 min, kaksi oppituntia
- Ajankohta: kevät 2024
- Teema:
 - Joukkoliikenteen merkitys yhteiskunnassa
 - Mitkä tekijät vaikuttavat kulkutavan valintaan?
- Tavoitteet:
 - Osallistaa nuoret itse suunnittelemaan joukkoliikenteen palveluita. Mitkä tekijät ovat heille tärkeitä?
 - Tutustuttaa nuoria joukkoliikenteen palveluihin.
 - Tuoda joukkoliikenne positiivisessa valossa ja mahdollisuutena nuorille.

Ideoidaan UUSIA ratkaisuja

Oppituntien teoriaosuus

Molempien ikäryhmien joukkoliikenne teemaisten oppituntien alussa oli lyhyet teoriaosuudet, joissa keskusteltiin yhdessä oppilaiden kanssa, miksi kaupungeissa on joukkoliikennettä. Keskustelun tarkoituksena oli pohjustaa lapsia ja nuoria oppitunnin aiheeseen ja raottaa, millaisia kysymyksiä kaupunkoja kehittäessä joudutaan pohtimaan. Alla on esitetty teemat, joita joukkoliikenteestä nostettiin teoriaosuudessa esimerkiksi valokuvien kautta esille. 5.–luokkalaisten kanssa teoriaosuus käytiin yhdessä keskustelemalla ja lapset saivat itse keksiä vastauksia, miksi kaupungeissa on joukkoliikennettä. 9.–luokkalaisten kanssa teoriaosuus käytiin esittelemällä läpi.

Miksi kaupungeissa on joukkoliikennettä?

Ympäristöystävällisyys: Joukkoliikenne vähentää yksityisautoilua, mikä puolestaan vähentää liikenteen päästöjä ja parantaa ilmanlaatua. Julkiset liikennevälineet, kuten linja-autot, raitiovaunut ja junat, voivat kuljettaa suuria määriä ihmisiä kerrallaan, mikä tarkoittaa vähemmän ajoneuvoja teillä ja vähemmän saasteita ilmassa.

Liikenteen sujuvuus ja turvallisuus: Joukkoliikenne vähentää ruuhkia ja liikenteen hidastumista kaupungeissa. Kun useammat ihmiset käyttävät julkista liikennettä, tiet ovat vähemmän ruuhkaisia, mikä parantaa kaikkien liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta.

Tilankäyttö: Julkinen liikenne on tilatehokasta. Yhden linja-auton tai junan kuljettaminen vaatii vähemmän tilaa kuin vastaavan määrän yksityisautoja, mikä vapauttaa tilaa muuhun käyttöön kaupungeissa, kuten viheralueille tai jalankulkualueille. Yksityisautoilun pysäköintipaikkojen tilantarve on merkittävä kaupunkikeskustoissa. Joukkoliikenteen käyttö vähentää pysäköintipaikkojen tarvetta.

Sosiaalinen tasa-arvo: Joukkoliikenne tarjoaa kohtuuhintaisen liikkumismahdollisuuden kaikille, mukaan lukien ne, joilla ei ole varaa omaan autoon tai jotka eivät voi ajaa esimerkiksi iän tai vamman vuoksi. Tämä edistää sosiaalista tasa-arvoa ja vähentää syrjäytymistä.

Taloudelliset hyödyt: Joukkoliikenne tukee paikallista taloutta tarjoamalla työntekijöille ja asiakkaille pääsyn työpaikoille ja yrityksiin. Hyvin toimiva joukkoliikennejärjestelmä voi myös houkutella uusia yrityksiä ja investointeja alueelle.

3. Oppitunnit 5.-luokkalaaisille

Joukkoliikenne tutuksi lapsille ja nuorille

5.-luokkalaisten oppitunnit

Alakoululaisten oppitunteja järjestettiin kahdella koululla Oulussa, Ritaharjun ja Myllytullin alakouluilla. Ritaharjun sijaitsee noin 10 km päässä Oulun keskustasta ja Myllytullin koulu sijaitsee Oulun keskustasta. Ritaharjun koululla oppitunteja järjestettiin kaksi kertaa.

Oppitunti järjestettiin Ritaharjun koululla kahdelle yhdistelmäluokalle ympäristöopin tunnilla ja Myllytullin koululla yhdelle luokalle ympäristöopin tunnilla.

Opettajien osallistuminen oppitunneille oli tärkeää. Opettajan osallistuminen oppituntiin auttaa vierailevaa oppitunnin pitäjää oppilaiden ohjauksessa ja oppitunnin rytmittämiseksi. Ritaharjun yhdistelmäluokkien oppitunteihin osallistui kaksi opettajaa ja Myllytullin oppitunnille yksi opettaja sekä yksi koulunkäynnin ohjaaja.

Yhteensä 5.-luokkalaisten oppitunneille osallistui 97 oppilasta ja 6 opettajaa/ohjaajaa.

Oppituntien esitysmateriaali löytyy tämän raportin liitteestä.

Keskiviikkona 4.9.2024
Ritaharjun koululla
oppituntiin osallistui:

40 oppilasta

2 opettajaa

Keskiviikkona 11.9.2024
Ritaharjun koululla
oppituntiin osallistui:

39 oppilasta

2 opettajaa

Torstaina 5.9.2024
Myllytullin koululla
oppituntiin osallistui:

18 oppilasta

1 opettaja
1 koulunkäynnin ohjaaja

5.-luokkalaisten oppitunti

Ritaharjun ja Myllytullin kouluilla järjestettiin ympäristöopintunnilla joukkoliikenneaiheinen oppitunti. Oppitunnin tavoitteena oli opettaa joukkoliikenteen käytön perustaitoja ja tutustuttaa lapset internetistä löytyvään Oulun seudun liikenteen reittioppaaseen. Oppitunti alkoi lyhyellä teoriaosuudella. Teoriaosuudessa kerrottiin muun muassa, miksi joukkoliikennettä on olemassa ja keskusteltiin lasten kokemuksista joukkoliikenteen käytöstä. Tämän jälkeen järjestettiin Reittimestari -niminen paritehtävä ja lopuksi joukkoliikenteellä matkustamiseen liittyvä bussivisa. Reittimestari tehtävässä tukittiin Oulun seudun liikenteen reittiopasta yhdessä parin kanssa ja bussivisassa tutustuttiin bussin käyttöön liittyviin yleisimmin kysytyihin kysymyksiin.

Tutkittavia kysymyksiä olivat:

- Reittioppaan käyttö
- Lippujen hinta ja maksuvaihtoehdot
- Pysäkillä siirtyminen ja pysäkillä odottaminen
- Linja-autolla matkustaminen
- Linja-autosta poistuminen

Paritehtävässä piti tutustua Oulun seudun liikenteen reittioppaaseen ja sitä varten oppilaat tarvitsivat käyttöönsä tabletin, kännykän tai tietokoneen. Tehtävien vastaukset käytiin oppitunnilla läpi ja bussivisassa parhaiten suoriutuneet oppilaat palkittiin tunnin lopuksi heijastimilla. Oppitunnin tavoitteena oli, että oppilas saa valmiudet itsenäiseen matkustamiseen, hänellä herää uteliaisuus joukkoliikenteellä matkustamista kohtaan ja joukkoliikenteellä matkustaminen tuntuu oppitunnin jälkeen tutummalta ja turvallisemmalta, eikä niin jännittävältä kuin ehkä ennen oppituntia.

Oppitunnin rakenne

20 min	Teoria
25 min	Reittimestari –paritehtävä ja vastauksien läpikäynti
15 min	Bussivisa ja vastauksien läpikäynti sekä palkitseminen

5.-luokkalaisten paritehtävä

5. luokan oppilaat saivat tehtäväkseen Reittimestari –nimisen paritehtävän, jossa tavoitteena oli vastata kuvitteellisten asiakkaan joukkoliikenteellä matkustamiseen liittyviin kysymyksiin. Kysymykset oli annettu oppilaille valmiiksi. Jokainen pari sai yhden asiakkaan. Asiakkaat erosivat toisistaan iän, asuinpaikan ja matkustusajan ja -kohteen välillä. Asiakkaat on esitelty tarkemmin raportin liitteessä. Oppilaat hyödynsivät Oulun seudun liikenteen reittiopasta selvittääkseen tehtävänannossa annetut kysymykset ja samalla oppilaat tutustuivat Oulun seudun liikenteen reittioppaan toiminnallisuuteen. Reittioppaaseen tutustumista varten oppilaat käyttivät luokassa olevia tietokoneita. Tehtävän lopuksi käytiin yhdessä vastaukset läpi.

Reittioppaaseen tutustuminen kävi helpoiten paritehtävänä, missä oppilailla oli mahdollisuus keskustella parinsa kanssa sen käytöstä ja esiin tulevista ongelmista. Oppitunnin pitäjät kiersivät luokassa oppilaiden keskuudessa ja tarvittaessa auttoivat reittioppaan käytössä eteenpäin. Samalla oppitunnin pitäjille karttui tietoa, mitkä asiat reittioppaan käytössä koettiin hankalaksi.

Reittimestari!

- 1. Olette reittimestareita!**
- 2. Jokainen pari saa kuvitteellisen asiakkaan.**
- 3. Selvittäkää parin kanssa asiakkaan tarpeet ja vastatkaa hänen kysymyksiinsä. Hyödyntäkää OSL.fi-sivustoa.**
- 4. Käydään yhdessä vastaukset läpi.**

5.-luokkalaisten paritehtävän tulokset

Kaikissa tehtävissä oli ensimmäisenä kysymyksenä, pääseekö kuvitteellinen asiakas haluamaansa paikkaan linja-autolla. Oppilaat löysivät hyvin kuvitteellisille asiakkaille jonkin linja-autovuoron kotipaikasta asiointikohteeseen. Vastauksia läpi käydessä todettiin, että Oulussa on kattava joukkoliikenneverkko ja sitä voi hyödyntää eri kohteista esimerkiksi keskustaan pääsemiseksi.

Oppilaiden tehtävänä oli selvittää reittioppaasta, minkä nimiselle pysäkille asiakkaan pitää mennä ja mihin aikaan, jotta hän olisi haluamaansa aikaan haluamassaan kohteessa. Tässä kysymyksessä tuli yllättävän suurta hajontaa oppilaiden kesken. Oppilaat valitsivat eri lähtöpysäkkejä, eivätkä kaikki osanneet huomioida oikeaa saapumisaikaa reittioppaassa. Lisäksi moni oppilas ei huomionnut päätepysäkiltä kohteeseen tarvittavaa kävelyaikaa. Vastauksia läpi käydessä tuotiin esille, että reittiopas erittelee linja-autolla matkustamisajan sekä kävelyaajan, joka tekee käytöstä helpompaa. Reittioppaaseen voi myös erikseen valita lähtö- tai saapumisajan sekä matkustuspäivämäärän. Tässä tehtävässä oppilailla koettiin olevan eniten haasteita.

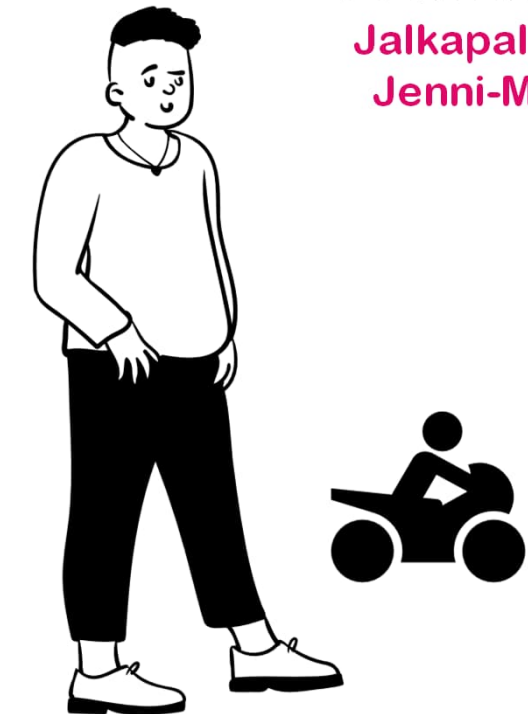
Viimeinen kysymys käsitteli linja-autolipun ostoa. Kahdella ensimmäisellä oppitunnilla oppilailta kysyttiin lipun hintaa. Oulun seudun liikenteessä on vyöhykeperusteinen lippujärjestelmä, josta ollaan siirtymässä pois lähiaikoina. Vyöhykeperusteinen lipun hinta oli oppilaille ongelmallinen, jonka vuoksi kysymys poistettiin tehtävistä viimeiselle oppitunnille. Oppilaat löysivät hyvin erilaisia lipun ostopaikkoja ja vastauksia läpikäydessä korostettiin, että lippuja saa kattavasti eri paikoista.

Henkilö 2.
Kalastaja Pertti

Henkilö 1.
Jalkapalloilija
Jenni-Maria

Henkilö 3.
Mopo Jonne

5.-luokkalaisten tietokilpailu

Oppitunnin lopuksi järjestettiin bussivisa. Bussivisan tavoitteena oli opettaa lapsia turvalliseen linja-autolla matkustamiseen. Kyselyyn haluttiin nostaa linja-autolla matkustamiseen liittyviä yleisiä kysymyksiä. Bussivisaan vastasi jokainen oppilas itsenäisesti paperisella kyselyllä. Paperiseen kyselyyn päädyttiin, koska aikaisemmin tunnilla tehdyssä paritehtävässä jouduttiin käyttämään tietokonetta, niin visa haluttiin toteuttaa ilman älylaitteita. Paperisella kyselyllä haluttiin välttää myös henkilötietojen keräämiseltä.

Kyselyn jälkeen vastaukset käytiin yhdessä läpi ja samalla keskusteltiin vastauksista. Useampaan kysymyksistä oli monta vastausta ja lisäksi joissain kysymyksissä oli myös poikkeustapauksia, jolloin useampi vastaus oli oikein.

Tietokilpailun tärkein anti oli keskustella turvallisen matkustamisen tekijöistä sekä saada oppilaat pohtimaan oikeita toimintatapoja linja-autolla kulkemisessa.

1. MILLÄ ERI KULKUNEUVOILLA VOIT SIIRTYÄ PYSÄKILLE?

- ☐ Kävelen ☐ Pyörällä
☐ Skuutilla ☐ Vanhempien kyydillä

2. JOS TULET PYSÄKILLE PYÖRÄLLÄ TAI SKUUTILLA, SAATKO OTTAA SEN MUKAAN BUSSIIN?

- ☐ Kyllä ☐ Ei

3. HETKINEN! TIEN MOLEMMILLA PUOLILLA ON PYSÄKKI. MISTÄ VOIN VARMISTAA KUMMALLE PUOLELLE MINUN PITÄÄ MENNÄ?

- ☐ Soitan vanhemmilleni
☐ Kysyn vastaantulevalta
☐ Tarkistan reittioppaasta

4. MITÄ MINUN PITÄÄ HUOMIOIDA PYSÄKILLÄ ODOTELLESSANI?

- ☐ Varoa muuta liikennettä
☐ Vilkuttaa ohi kulkeville autoille
☐ Tarkistaa, onko vaatteissani heijastin ja havaitseeko bussi minua

5. SAAKO KOIRAA OTTAA MUKAAN BUSSIIN?

- ☐ Kyllä ☐ Ei

6. MITEN PYSÄYTÄN BUSSIN PYSÄKILLENI?

- ☐ Flossaan
☐ Seison paikallani, kyllä bussi pysähtyy
☐ Heilutan kättä kuljettajalle pysähtymisen merkiksi

7. MITKÄ LIPUT KELPAAVAT BUSSIIN?

- ☐ Kertalippu R-kioskilta, kuljettajalta tai automaatista
☐ Kertalippu OSL-sovelluksella
☐ Matkakortti
☐ Junalippu

8. KENELLE NÄYTÄN MATKALIPPUNI?

- ☐ Kuljettajalle
☐ Lipuntarkastuslaitteelle
☐ Matkalippua ei tarvitse näyttää

9. MINKÄ SEURAAVISTA ASIOISTA TEKEMINEN ON SALLITTUA LINJA-AUTOSSA?

- ☐ Eväiden syöminen
☐ Musiikin kuuntelu ilman kuulokkeita
☐ Nukkuminen
☐ Vieruskaverille jutteleminen

10. MITEN PYSÄYTÄN BUSSIN, KUN HALUAN JÄÄDÄ OMALLA PYSÄKILLÄNI POIS?

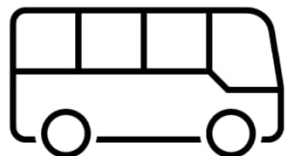
- ☐ Huudan kuljettajalle
☐ Painan STOP-nappia
☐ Bussia ei tarvitse pysäyttää, sillä se pysähtyy automaattisesti

11. POISTUN BUSSISTA?

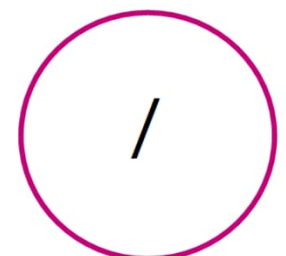
- ☐ Etuovesta ja samalla huikkaan kuljettajalle heipat
☐ Keskiovesta ja noston kättä kuljettajalle kiitokseksi

12. MIHIN VOIN ANTAA PALAUTETTA BUSSEISTA?

- ☐ Sanomalehden yleisönosastolle
☐ Facebookin puskaradioon
☐ Oulun seudun liikenteen asiakaspalveluun

KUINKA HYVIN OSASIT?

5.-luokkalaisten oppituntien huomiot

Oppitunnilla keskusteltiin, mitä on joukkoliikenne ja millaisia matkustuskokemuksia oppilailla on joukkoliikenteellä matkustamisesta. Oppitunnin tavoitteena oli myös huomauttaa, että joukkoliikennevälineitä on olemassa erilaisia. Oppitunnilla keskusteltiin kuvien avulla siitä, miksi joukkoliikennettä on olemassa ja millaisia etuja joukkoliikenteen olemassa ololla voi olla kaupungille, ihmisille ja ympäristölle. 5.-luokkalaiset osasivat hyvin vastata joukkoliikenteen syihin ja tunnistivat entuudestaan hyvin joukkoliikenteen hyötyjä.

Reittimestaritehtävän avulla haluttiin kokeilla Oulun seudun liikenteen reittioppaan toimivuutta kyseiselle kohderyhmälle. Oppilaat löysivät helposti reittioppaan sivuston. Hämmennystä aiheutti lipputietojen etsiminen, sillä lipputiedot eivät selviä reittioppaasta vaan Oulun seudun liikenteen omilta nettisivuilta. Reittioppaan osoitekentät toimivat sujuvasti niin osoitteen kuin yleisten kohteiden nimillä, kuten Valkea –kauppakeskuksen nimellä. Reittioppaassa on automaattisesti asetuksena lähtö nyt, joka aiheutti eniten virheitä kuvitteellisten asiakkaiden matkojen reitittämisessä. Samoin kävelymatkan erottaminen linja-autolla matkustamisen ajasta toi haastetta linja-auton lähtö- ja saapumisajan tiedon löytämisessä.

Lippujen hintojen löytäminen oli haastavaa ja erityisesti vyöhykeperusteisen lipun hinta. Lähes kukaan oppilaista ei osannut hyödyntää reittioppaan vyöhyketietoa lipun hinnan tiedon etsimisessä. Lippujen ostopaikat löytyivät helposti sen jälkeen, kun nuoret löysivät Oulun seudun liikenteen nettisivuilta lipputiedot osion.

Oppituntien perusteella 5.-luokkalaiset pystyvät selvittämään linja-autolla matkustamisen reitti- ja lipputiedot, mutta mikäli reitti tai aikataulu on lapselle vieras, tarvitaan matkustamisen onnistumiseksi todennäköisesti aikuisen tukea. Tämän ikäisen lapsen linja-autolla matkustamisen tukemiseksi huoltajien tai linja-autokuljettajan apuna oleminen on hyvin merkittävässä roolissa.

Oppilaat vaikuttivat kiinnostuneilta kun oppitunnin piti vieraileva henkilö. Myös oppitunnin teema oli helposti lähestyttävä ja arkinen, minkä vuoksi siihen oli helppo ottaa kantaa ilman pohjatietoa. Arkisuuden vuoksi myös joukkoliikenne teemana ei ole kovinkaan jännittävä ja mielenkiinto aiheen pariin on hyvä rakentaa kisailujen tai tehtävien ympärille.

4. Oppitunnit 9.-luokkalaaisille

Joukkoliikenne tutuksi lapsille ja nuorille

9.-luokkalaisten oppitunnit

Yläkoululaisten oppitunteja järjestettiin kahdella koululla Kempeleen Linnakankaan yläkoululla ja Oulun Metsokankaan yläkoululla. Metsokankaan koulu sijaitsee noin 10 km päässä Oulun keskustasta ja Linnakankaan koulu sijaitsee noin 5 km päässä Kempeleen keskustasta ja noin 13 km päässä Oulun keskustasta.

Oppitunti järjestettiin Linnakankaan koululla yhdistelmäluokalle historian tunnilla ja Metsokankaan koululla yhdelle luokalle matematiikan tunnilla.

Opettajien osallistuminen oppitunneille on tärkeää.

Tarvittaessa opettaja voi auttaa tehtävien jalkauttamisessa, kun opettajilla on parempi pohjatieto oppilaista. Molempiin oppitunteihin osallistui kaksi opettajaa.

Yhteensä 9.-luokkalaisten oppitunneille osallistui 48 oppilasta ja 4 opettajaa tai ohjaajaa.

Oppituntien esitysmateriaali löytyy tämän raportin liitetiedostona.

Keskiviikkona 14.5.2024
Kempeleessä
Linnakankaan koululla
oppituntiin osallistui:

31 oppilasta

2 opettajaa

Torstaina 23.5.2024
Metsokankaan koululla
oppituntiin osallistui:

17 oppilasta

2 opettajaa

9.-luokkalaiset oppitunti

9.-luokkalaisten oppitunnin tavoitteena oli saada nuoret pohtimaan joukkoliikenteen merkitystä yhdyskuntarakenteessa ja sen ympäristövaikutuksia sekä ideoimaan oma linja-autolinjansa. Oppitunti koostui teoriaosuudesta, työpajaosuudesta sekä kyselystä.

Teoriaosuudessa pohdittiin seuraavia kysymyksiä:

- Miksi joukkoliikennettä on olemassa?
- Mitkä tekijät vaikuttavat joukkoliikenteen käyttöön?
- Millaisia konkreettisia vaikutuksia joukkoliikenteen käytöllä on kaupunkikuvaan?

Työpajassa oppilaat jaettiin noin neljän hengen ryhmiin ja oppilaat suunnittelivat omat linja-autolinjansa. Oppilaat tunnistivat kartalle asuinalueensa ja kohteet, missä tykkäävät asioida (harrastukset, vapaa-aika) sekä suunnittelivat linja-autolinjan näiden kohteiden välille. Tämän jälkeen he suunnittelivat, mitä vaikutuksia tällä reitillä on ympäristöön, ketä tämä reitti voisi palvella ja miten he saisivat houkuteltua lisää matkustajia kyseenomaiselle reitille. Innovatiivisin ja parhaimmat perustelut esittänyt ryhmä palkittiin juomapulloilla työpajan päätteeksi. Oppitunnin tavoitteena oli se, että nuoret kokevat joukkoliikenteen houkuttelevana kulkutapana ja he ymmärtävät joukkoliikenteen merkityksen esimerkiksi ympäristövaikutusten kannalta. Oppitunnilla tiedotettiin myös Kela-koulumatkatestusta.

9.-luokkalaisten oppitunnin kestivät vajaan tunnin. Oppitunnin voi tarvittaessa pitää lyhempana poistamalla lopun kyselyn.

Oppitunnin rakenne

15 min	Teoria
30 min	Työpaja
10 min	Kysely

9.-luokkalaisten suunnittelutehtävä

Oppitunnilla toteutettiin ryhmätehtävä, jossa nuoret pääsivät suunnittelemaan oman linja-autoreitin. Tehtävässä nuoret pohtivat joukkoliikenteen houkuttelevuutta fyysisen ympäristön, markkinoinnin ja tiedotuksen osalta sekä pohtivat joukkoliikenteen vaikutuksia. Ryhmätehtävässä nuoret saivat tuoda esille heidän näkökulmastaan esimerkiksi joukkoliikenteen reittien tai markkinoin osalta merkittäviä tekijöitä. Lisäksi tehtävässä pystyi hyödyntämään teoriaosuuden joukkoliikenteen käytön vaikuttavista tekijöistä.

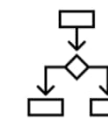
Fyysinen ympäristö

1. Piirrä kartalle reitti, mitä pitkin kuvitteellinen linja kulkee.
2. Pohdi, ketkä voisivat olla potentiaalisia matkustajia.
3. Pohdi pysäkkien sijainnit ja niiden varustelu.
4. Millainen matkustuskokemus tarjotaan?
 - kuljettaja
 - linja-auton kalusto
 - muut ihmiset

Markkinointi ja tiedotus

1. Miten houkuttelet matkustajia linjalle?
2. Mistä viestintävälineistä linja-autolinjasta saa tietoa?
3. Mitä asioita haluat tiedottaa?
 - Aikataulut
 - Pysäkit
 - Lippujen osto

Vaikutukset

1. Pohdi, mitä hyötyä linjasi tuottaa pysäkin lähellä oleville asunnoille, asiointikohteille tai työpaikoille?
2. Pohdi, millaisia vaikutuksia syntyisi, mikäli kaikki alueen asukkaat käyttäisivät suunnittelemaa linja-autolinjaasi?

9.-luokkalaisten ryhmätehtävän tulokset ^{1/4}

Fyysisen ympäristön vastauksissa korostui linja-autojen suorat reitit. Vastauksissa korostui yhteydet omalta asuinalueelta (Linnakangas/Metsokangas) Oulun keskusta. Keskustan lisäksi kohteina vastauksissa korostuivat merkittävät toisen asteen koulualueet, kuten OSAO:n Kaukovainion yksikkö ja Kontinkangas. Reittivalinnoissa suoruuden vuoksi korostui moottoritien käyttö.

Ryhmätehtävien vastaukset:

1. Piirrä kartalle reitti, mitä pitkin kuvitteellinen linja kulkee.

Linnakankaan koulu:

- Nuoret priorisoivat suorinta reittiä Linnakankaalta keskusta, moottoritietä pitkin.
- Linnakankaalta – Kaakkuriin – Hiukkavaaraan
- Tärkeitä kohteita: Linnakankaan koulu, Innimöönsuo, linatti, Kaukovainio, Kaakkuri ja Kempeleen urheilukeskus ja kalliomonttu, OSAO ja Kontinkangas
- Mt 847 pitkin Kempele – keskusta
- Tiivis vuoro Linnakangas – Metsokangas
- Linnakangas – Kaukovainio – Keskusta

Metsokankaan koulu:

- Metsokangas – Kaakkuri – Hiironen – Kaukovainio – Kontinkangas – Keskusta
- Metsokankaalta Kaakkuriin ja moottoritietä pitkin Oulun keskusta
- Linja-autojen reitit ovat monipuolisia
- Suoria reittejä
- Ei vaihtoja
- Metsokangas – Kaakkuri – moottoritietä pitkin keskusta – moottoritietä pitkin Ritaharjun Ideaparkkiin
- Moottoritietä pitkin Kaakkuriin – Palokankaantie – Limingantie – Rautatieasema
- Metsokangas – Kaakkuri – Maikkulantie – Kajaanintie

2. Pohdi, ketkä voisivat olla potentiaalisia matkustajia.

Metsokankaan koulu:

- OSAO:n ja Kastellin opiskelijat
- Nuoret
- Yöjunalla matkustavat

9.-luokkalaisten ryhmätehtävän tulokset ^{2/4}

Pysäkkien sijainneissa ja varusteluissa korostui säältä suojattu tila ja lyhyet kävelymatkat. Matkustuskokemuksissa nousi esille kuljettajan merkittävyys. Kuljettajan toivottiin auttavan sekä puuttuvan tarvittaessa esimerkiksi häiriökäyttäytymiseen. Nuorten matkustuskokemuksissa korostui sosiaalinen turvallisuuden tunne enemmän kuin esimerkiksi kalustoon liittyvät tekijät. Kalustoon liittyvissä tekijöissä nousi esille linja-autojen siisteys.

Ryhmätehtävien vastaukset:

3. Pohdi pysäkkien sijainnit ja niiden varustelu.

Linnakankaan koulu:

- Paljon pysäkkejä keskustaan
- Tarpeeksi kunnollisia pysäkkejä
- Pysäkkejä mahdollisimman tiheästi
- Lämmitetyt pysäkit
- Lyhyt kävelymatka pysäkiltä kohteeseen

Metsokankaan koulu:

- Diginäytöt linja-autopysäkeille
- Katokset pysäkeillä, jossa on säältä suojaavat seinät
- Pysäkeille useampi penkki ja roskis
- Juna-aseman pysäkki voisi olla rakennus

4. Millainen matkustuskokemus tarjotaan?

Linnakankaan koulu:

- Kuljettaja tietää reitit ja on mukava
- Turvallinen
- Kuljettaja tervehtii
- Linja-auto on siisti (roskat roskissa ja penkit puhtaana)
- Muut matkustajat ottavat huomioon toiset. Musiikkia kuunnellaan kuulokkeilla ja puhelimeen ei puhuta isoon ääneen.

Metsokankaan koulu:

- Sähköbussit
- Kuljettajat huolehtivat siitä, että kaikilla on turvallinen matkustuskokemus esimerkiksi aggressiivisten tai päihtyneiden poistaminen bussista
- Kuljettajat ovat helposti lähestyttäviä esimerkiksi, jos pitää pyytää apua
- Linja-autoissa roskakorit esillä selkeästi
- Avustetaan matkustajia esimerkiksi vyöhykkeiden kanssa
- Kuljettajat voivat puuttua häiriökäyttäytymiseen matalammalla kynnyksellä
- Erityisesti uusia matkustajia avustetaan bussin käyttöön kuljettajan toimesta

9.-luokkalaisten ryhmätehtävän tulokset ^{3/4}

Vastauksissaan nuoret houkuttelisivat matkustajia linja-auton käyttäjiksi lipun hinnan alentamisen lisäksi hyvin monipuolisin keinoin. Nuoret tunnistavat matkustajien houkuttelemisessa erilaisten näkyvyyskanavien laajuuden. Viestinnässä vastauksissa korostuivat paljon sovelluksien kautta tapahtuva tiedottaminen. Vastauksissa nuorten kanavana näkyi TikTokin merkittävyys. Joukkoliikenteeseen liittyen nuoret tiedottaisivat erityisesti aikatauluista ja lippuvyöhykkeistä.

Ryhmätehtävien vastaukset:

1. Miten houkuttelet matkustajia linjalle?

Linnakankaan koulu:

- Markkinointi netissä, mainoksilla ja julisteilla
- Linja menee sieltä, missä on paljon ihmisiä
- Tv-mainokset
- Kaju markkinoilla
- Youtube sponsorit
- Busseihin letkeää musiikkia
- Fortnite collab
- Ilmaislippuja
- Liput on halpoja
- Sovellus puhelimeen

Metsokankaan koulu:

- Bussi varustellaan viihtyisäksi ja mukavaksi (pehmeät penkit, puhelimen latureille paikat, ilmastointi)
- Bussilipun hinta on edullinen
- Toimiva sovellus
- Tarkat aikataulut linja-autopysäkeillä
- Puhtaat ja siistit sisätilat bussissa

2. Mistä viestintävälineistä bussilinjasta saa tietoa?

Linnakankaan koulu:

- Puhelin ja mobiililaitteet
- TikTok, WhatsApp (Oulun poliisi) ja mainostaulut kylillä
- GoogleMapsista
- Nettisivuilta

Metsokankaan koulu:

- Mahdollisimman monista eri lähteistä
- Sovellukset
- Somemarkkinointi esimerkiksi TikTok ja Instagram, näillä tavoitetaan nuoria paremmin
- Sovelluksesta, netistä ja sanomalehdestä

3. Mitä asioita haluat tiedottaa?

Linnakankaan koulu:

- Aikataulut, kuinka paljon maksaa ja mistä reitti kulkee
- Lippujen osto onnistuu lähimaksulla

Metsokankaan koulu:

- Vyöhykkeistä tulisi tiedottaa enemmän
- Tarkat sijainnit pysäkeille ja aikataulut
- Vyöhykkeistä ja hinnoista enemmän tietoa
- Netistä vinkkejä pysäkkien ja bussien valintaan esim. suosituimmat kohteet selkeästi yhdessä paikassa.
- Lippujen osto olisi halvempaa netin kautta

9.-luokkalaisten ryhmätehtävän tulokset ^{4/4}

Linja-autoliikenteen vaikutuksissa nuoret tunnistivat joukkoliikenteen helpottavan liikkumista ja liikennepäästöjen vähentymisen. Linja-auton käytön vaikutuksissa tunnistettiin myös muun muassa liikenneluuhkien vähentyminen. Yksi ryhmä tunnisti, että ”**asukkaista tulee päheitä vastuullisia bussin käyttäjiä**”. Tämän tyylistä iskulausetta voisi hyödyntää esimerkiksi nuorille suunnatussa jatkaviestinnässä.

Ryhmätehtävien vastaukset:

1. Pohdi, mitä hyötyä linjasi tuottaa pysäkin lähellä oleville asunnoille, asiointikohteille tai työpaikoille?

Linnakankaan koulu:

- Halvempaa kuin autolla liikkuminen
- Linja nopeuttaa ja helpottaa liikkumista
- Pienemmät päästöt
- Ympäristöystävällinen vaihtoehto
- Pääsee helposti paikkoihin
- Pääsee töihin bussilla

Metsokankaan koulu:

- Monipuolisilla reiteillä mahdollistetaan pysäkit lähelle toimintoja
- Pysäkit lähellä asutusta
- Voi matkustaa yö aikaan kotiin

2. Pohdi, millaisia vaikutuksia syntyisi, mikäli kaikki alueen asukkaat käyttäisivät suunnittelemaa linja-autolinjaasi?

Linnakankaan koulu:

- Kempele olisi ympäristöystävällinen
- Asukkaista tulee päheitä vastuullisia bussin käyttäjiä
- Ruuhka busseissa tekee matkustamisesta epämukavampaa
- Busseissa matkustaminen vähentää liikenteen ruuhkautumista
- Vähemmän autoja liikenteessä eli asioita, jotka saastuttaa
- Ihmiset säästävät rahaa

Metsokankaan koulu:

- Henkilöauton käyttö vähenee
- Ympäristöstä tulee viihtyisämpi
- Vähennetään vanhempien kuljettamista
- Vähennetään ympäristövaikutuksia
- Rautatieasemalle autolla mennessä tarvitaan pysäköintipaikka. Linja-autolla pysäköintitarvetta ei synny.
- Turisteilla helpompi matkustaa joukkoliikenteellä
- Liikkuminen helpottuu
- Toimiva joukkoliikenne toisi lisää asiakkaita palveluihin

9.-luokkalaisten kyselyn tulokset

Oppitunnin loppuksi nuorille teetettiin sähköinen kysely, johon nuoret vastasivat omilla puhelimillaan.

Kyselyn rakenne löytyy tämän raportin liitetiedostona. Kyselyyn vastattiin yhteensä 67 kertaa.

Vastaukset tiivistettynä:

- Kyselyyn vastanneista 73 % halusi vastaanottaa lisätietoa linja-autoista Instagramista ja 70 % TikTokista. Kolmanneksi suosituin tiedotuskanava oli Snapchat, josta 32 % vastaajista halusi vastaanottaa tietoa.
- Kyselyyn vastanneista 48 % halusi tietää lisää reiteistä ja 18 % halusi tietää lisää aikatauluista.
- Kyselyssä oli automaattinen siirtyminen OSL-sivustolle. Siirtymisen jälkeen 43 % vastaajista jätti kyselyn kesken, eikä palannut vastaamaan loppuihin kyselyn kysymyksiin.
- Kyselyyn vastanneista 42 % löysi kaiken matkustamisen kannalta oleellimmän OSL-sivustolta.
- 66 % vastanneista oli aikaisemmin vierailut OSL-sivustolla.
- 79 % vastaajasta ei ole ladattuna OSL-sovellusta.
- 85 % vastaajasta ei ollut vierailut OSL:n Instagramissa.
- 70 % tiesi entuudestaan Kelan koulumatkatuesta.
- Vastaajat halusivat tasaisesti kampanjoita, markkinoita ja tiedottamista.
- Avoimia kehitysideoita: Pysäkkejä tiheämmin ja bussit ovat epäsiistejä.
- Oppitunnin keskiarvoksi annettiin 4, ★★★★★

9.-luokkalaisten oppituntien huomiot

Oppitunnin alussa oli lyhyt teoriaosuus, jossa kerrottiin joukkoliikenteen merkityksestä suomalaisille kaupunkirakenteille. Nuorilta myös kysyttiin, millaisia joukkoliikenteen käyttäjiä he ovat, mutta näihin kysymyksiin 9.-luokkalaiset vastasivat heikosti. Nuorille myös kerrottiin, että koska alle 17-vuotiaat ovat valtakunnallisesti suurin joukkoliikenteen käyttäjäryhmä, halutaan heitä osallistaa palvelun suunnitteluun.

Toinen teoriaosuus koostui siitä, että millaiset tekijät vaikuttavat joukkoliikenteen käyttöön. Tekijät oli jaettu neljään osaan; yksilölliset tekijät, muut ihmiset, fyysinen ympäristö ja joukkoliikenteen palvelutaso. Näiden tekijöiden avulla haluttiin avata sitä, mikä saa meidät valitsemaan arkimatkoillemme joukkoliikenteen ja näiden tietojen pohjalta nuoret pystyivät vastaamaan myöhemmin oppitunnilla annettuun suunnittelutehtävän kysymyksiin.

Suunnittelutehtävässä nuoret vastasivat fyysisen ympäristön, markkinoinnin ja tiedottamisen sekä vaikutuksien kysymyksiin. Nuoret osallistuivat aktiivisesti ryhmätehtävään ja oppitunnin pitäjät kannustivat sekä auttoivat nuoria vastaamaan kysymyksiin. Ryhmätehtävän tulokset käytiin läpi yhdessä keskustellen. Vastauksista nousi esille fyysisessä ympäristön kysymyksissä reittien suoruus, nopeus ja pysäkkien sekä linja-autojen laatutaso. Markkinoinnissa ja tiedotuksessa korostui paljon nuorten käyttämät kanavat ja monipuolisuus. Vaikutuksien vastauksia läpikäydessä korostui oppitunnin alun teoriaosuus ja tämä toimi opitun tiedon kertaamisen kanavana.

Tunnin lopussa oleva kysely kokosi erityisesti viestintään liittyvää tietoa mahdollisimman suurelta vastausjoukolta, jota voidaan hyödyntää nuorille kohdistuvan viestinnän suunnittelussa.

5. Viestintä

Joukkoliikenne tutuksi lapsille ja nuorille

Viestintä alakouluikäisille ^{1/2}

Miten viestitään?

Alakouluikäisille viestintää joukkoliikenteestä voi tehdä esimerkiksi huoltajien ja muiden aikuisten, kuten opettajien/koulujen kautta (ns. Wilma-tiedotteilla). Alakoululaiset näkevät myös kadunvarsimainoksia sekä linja-autopysäkkien julisteita. Alakoululaisille suunnatun viestinnän ja tiedottamisen on hyvä olla selkeää ja yksinkertaista. Viestinnässä kannattaa suosia muun muassa kuvia ja värejä, jotta viestintä (esimerkiksi julisteet) herättävät visuaalisuudellaan lapsen kiinnostuksen.

Mistä viestitään? ^{1/2}

- Wilma-tiedotteiden aiheina voi olla mm.
 - ohjeistus huoltajille matkakortin hankkimisesta lapselle
 - ohjeistus, kuinka joukkoliikenteessä lapset liikkuvat ja mitä tulee ottaa huomioon matkustamisessa ja turvallisuudessa (mm. matkakortin käyttö, linja-auton pysäyttäminen, näkyminen liikenteessä (heijastimet, heijastinliivit ja -valjaat)
- Kannustetaan joukkoliikenteen käyttämiseen
 - Alakouluikäisille voi tuoda esille joukkoliikenteen käytön helppouden ja siihen liittyvän oman liikkumisen vapauden esimerkiksi harrastus- ja kaverimatkoilla.
 - Kavereiden, harrastusvalmentajien, isompien sisarusten ja huoltajien esimerkki joukkoliikenteen käytöstä kannustaa koululaisia itseään liikkumaan myös joukkoliikenteellä.

Viestintä alakouluikäisille ^{2/2}

Mistä viestitään? ^{2/2}

- Oulun seudun liikenteen kouluvierailu
 - Kouluvierailu on konkreettinen keino tuoda joukkoliikennettä alakoululaisien tietoisuuteen.
 - Alakoululaisille kannattaa järjestää kouluvierailu syksyisin, kun koulut ovat alkaneet ja talvi lähestyy.
 - Talven myötä oppilaat, jotka kulkevat koulumatkansa pyörällä saattavat siirtyä joukkoliikenteeseen. Joukkoliikenteen käyttö verrattuna huoltajien kyydillä kulkemiseen vähentää ruuhkia koulun lähistöllä parantaen myös koulun lähiympäristön liikenneturvallisuutta. Joukkoliikenteen käyttäjät saavat myös samalla hieman arkiliikuntaa kulkiessaan pysäkille.
 - Vuosittain järjestettävillä kouluvierailuilla voidaan kannustaa aina uusia 5.-luokkalaisia matkustamaan linja-autolla turvallisesti esimerkiksi harrastusmatkoja.

Viestintä yläkoululaisille

Miten viestitään?

Yläkoululaisille suunnattu viestintä joukkoliikenteeseen liittyen on hyvä tehdä myönteiseen sävyyn ja korostaa viestinnässä nuorten mahdollisuutta itsenäiseen liikkumiseen. Yläkoululaisille tehtävä viestintä on hyvä olla juuri heille kohdennettua ja heidät huomioivaa, jotta nuorten kiinnostus asiaa kohtaan herää. Osana hanketta kysyttiin yläkoululaisilta, mistä heidät tavoittaa. Vastauksista kävi ilmi, että joukkoliikenteeseen liittyvä viestintä tavoittaa heidät parhaiten TikTokissa, Snapchatissa ja Instagramissa. Nuoret seuraavat useita eri some-persoonia, joten viestintäkampanjat esimerkiksi some-persoonien kautta tavoittavat todennäköisesti laajasti nuoria. Viestinnässä kannattaa hyödyntää myös Oulun seudun liikenteen Instagram-tiliä sekä Oulun seudun liikenteen sovellusta, joiden tunnettavuutta voi parantaa viestinnän keinoin.

Mistä viestitään?

- Kannustetaan joukkoliikenteen käyttämiseen
 - Nuorille tehtävässä viestinnässä voi huomioida kavereiden ja some-persoonien esimerkin, joka kannustanee nuoria joukkoliikenteen pariin. Sosiaaliseen mediaan voi tuottaa tarinoita tai esimerkkejä some-persoonista tai samastuttavista nuorista, jotka käyttävät ja esittelevät joukkoliikennettä.
 - Viestinnän vaikuttavuutta voi lisätä joukkoliikenteen ympäristövaikutuksilla verrattuna esimerkiksi henkilöautoon, mopoon tai mönkijään.
- Reiteistä, reittimuutoksista, reittipalvelusta ja sen käytöstä sekä muista ajankohtaisista asioista, jotka voivat vaikuttaa linja-autolla matkustamiseen
- Tietoa koulumatkojen Kela-tuesta; mistä ja milloin Kela-tukea haetaan, kuka voi hakea tukea
- Yläkoululaisille (9.-luokkalaisille) suunnattu kouluvierailu on hyvä toteuttaa keväisin, kun jatko-opiskelupaikkoja mietitään ja niiden sijainti voi olla kaukana kotoa, jolloin joukkoliikenteen käyttö tulee ajankohtaiseksi. Myös Kela-tuesta viestiminen voi olla hyvä tehdä osana kouluvierailua.

Viestintä huoltajille

Miten viestitään?

Huoltajille viestintää joukkoliikenteeseen liittyen voi tehdä ala- ja yläkoululaisiin liittyen. Viestintää voidaan tehdä koulun kautta ns. Wilma-tiedotteilla. Huoltajat tavoitetaan hyvin myös sosiaalisen median kautta, kuten Instagramista, Facebookista ja LinkedInistä. Verkkosivut ja paikallislehdet tavoittavat myös huoltajia. Aikuisille suunnattu viestintä, etenkin tiedotteiden osalta, on hyvä olla napakkaa, selkeää ja asiapitoista. Humoristisimmalla tyyllillä voi tavoittaa myös aikuisia sosiaalisen median puolella.

Mistä viestitään?

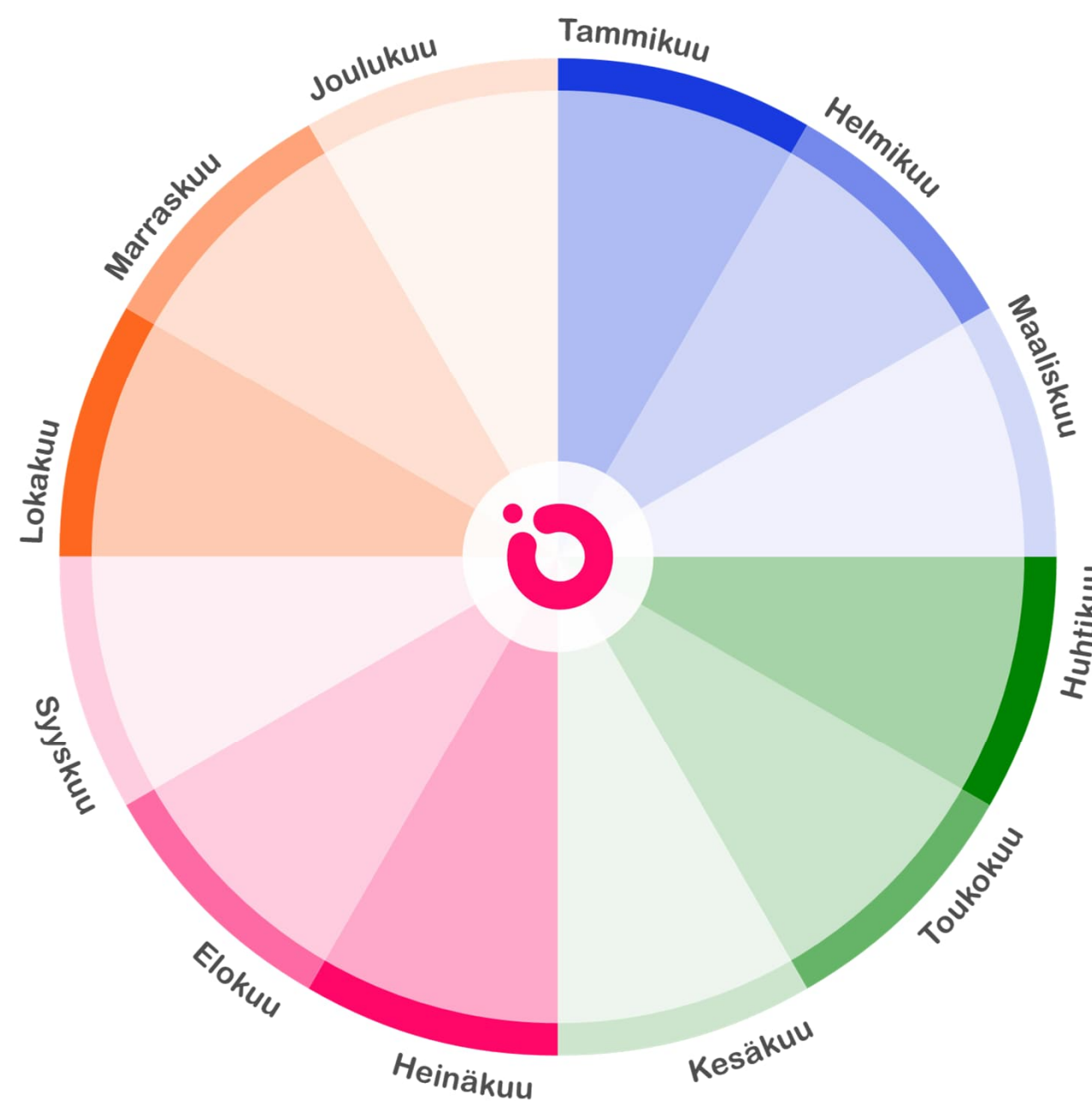
- Wilma-tiedotteiden aiheina voi olla mm.
 - ohjeistus huoltajille matkakortin hankkimisesta lapselle
 - ohjeistus, kuinka joukkoliikenteessä lapset liikkuvat ja mitä tulee ottaa huomioon matkustamisessa ja turvallisuudessa (mm. matkakortin käyttö, linja-auton pysäyttäminen, näkyminen liikenteessä (heijastimet, heijastinliivit ja -valjaat)
- Kela-tuki yläkoululaisille
Ohjeistuksia voi lisätä Oulun seudun liikenteen nettisivuille. Linkkiä ohjeistukseen voi jakaa lapsiperheille kohdistettuina tietoiskuina esimerkiksi sosiaalisessa mediassa tai Wilma-viesteissä.
- Huoltajien kautta lasten ja nuorten kannustaminen joukkoliikenteen pariin
 - Joukkoliikenteen käytön helppous ja itsenäinen liikkuminen
 - Kavereiden, harrastusvalmentajien, isompien sisarusten ja huoltajien esimerkki joukkoliikenteen käytöstä kannustaa koululaisia itseään liikkumaan myös joukkoliikenteellä
 - Kampanjoita huoltajille ja lapsille esimerkiksi yhteisille joukkoliikenteen tutustumismatkoille

Joukkoliikenteen viestinnän vuosikello

Vuosikellon avulla saadaan viestittyä oikea-aikaisesti ajankohtaisista teemoista joukkoliikenteeseen liittyen eri kanavissa lapsille, nuorille ja huoltajille.

Viestintäkanavia ovat pääasiassa sosiaalinen media ja Oulun seudun liikenteen verkkosivut, joilla pyritään tavoittamaan yläkoululaisia sekä huoltajia, Wilma-viestien kautta tavoitellaan huoltajia ja alakoululaisia, pysäkkijulisteet näkyvät kaikille, etenkin joukkoliikenteen käyttäjille. Nykyisin etenkin videoklipit sosiaalisessa mediassa ovat suosiossa ja niiden kautta tavoitetaan paljon katsojia.

Jatkuvia teemoja: poikkeukset linjoilla, reiteillä

Tammi-Maaliskuu viestinnän teemat:

- Päivitetyt aikataulut ja reitit, mistä aikataulut ja reittiopas löytyvät
- Talviajan matkustaminen ja turvallisuus (näkyminen liikenteessä (oma vaatetus, lumikasat), liukastumisen ehkäisy (varoittelu liukkaista keleistä, ennakointi pysäkillä tulossa, liukuesteet kenkiin)
- Tapahtumiin, kuten jääkiekkopeleihin kulkeminen joukkoliikenteellä

Huhti-Kesäkuu viestinnän teemat:

- Some- ja Wilma-viestintää Kela-tuesta yläkouluille
- Kouluvierailu yläkoululaisille (Kela-tuki, uuteen oppilaitokseen siirtyminen)
- Kestävälläliikkuminen, joukkoliikenteen käyttäminen osana matkaketjua
- Pyöräpysäköintipaikoista informaatiota, mihin voi jättää pyörän turvallisesti parkkiin, kun siirtyy linja-autoon (pyöräpysäköinti kartta osana joukkoliikennepysäkkejä)
- Kesäaikataulut ja muut kesämuutokset joukkoliikenteessä
- Kesän tapahtumiin / festareille kulkeminen joukkoliikenteellä

Heinä-Syyskuu viestinnän teemat:

- Koulujen alku, Wilma-viestintää
- Some- ja Wilma-viestintää Kela-tuesta yläkoululaisille
- Syksyn aikataulut ja reitit, mistä löytyvät
- Kouluvierailu alakoululaisille
- Viikko 37 Liikenneturvallisuusviikko, turvallinen kulkeminen linja-autolla

Loka-Joulukuu viestinnän teemat:

- Näkyminen liikenteessä (näkyminen linja-autopysäkeillä, kuinka kuljettaja huomaa pysäkillä odottavat)
- Turvallinen liikkuminen (linja-auton pimeät kulmat, miten linja-autosta poistutaan turvallisesti)
- Aikataulumuutokset joulun aikana ja pyhäpäivinä

6. Seuranta

Joukkoliikenne tutuksi lapsille ja nuorille

Hankkeen seuranta

Hankkeen vaikuttavuus näkyy etenkin lasten ja nuorten sekä heidän huoltajien joukkoliikennetuntemuksen ja tietojen kehittämisessä. Vaikutukset voivat näkyä pidemmällä aikavälillä esimerkiksi joukkoliikenteen kulkutapaosuuksien positiivisessa kehityksessä kohderyhmän osalta ja joukkoliikenteen suosion kasvuna.

Hankkeen seurannan mittareina voidaan hyödyntää jatkossa esimerkiksi:

- Toteutetaan joukkoliikenneviestintää lapsille/ nuorille/ huoltajille säännöllisesti vähintään 4 krt vuodessa
- Oppituntien määrä vuosittain (vuonna 2024: 5 pidettyä oppituntia)
- Onnituntien kautta tavoitettujen onnilaiden määrä vuosittain (vuonna 2024: 145 tavoitettua oppilasta)

7. Yhteenveto ja johtopäätökset

Joukkoliikenne tutuksi lapsille ja nuorille

Joukkoliikenneaiheiset oppitunnit

Oppituntivierailulla voi välittää suoraa tietoa joukkoliikenteestä sekä haastatella nuoria ja kuulla heidän toiveitansa joukkoliikenteen nykytasosta. Oppitunnin sisältö voi koostua tiedollisesta osiosta, kuten joukkoliikenteen merkityksestä kaupunkirakenteessa tai pelkästään joukkoliikenteen käyttöön liittyvästä tiedottamisesta. Tässä hankkeessa haluttiin yhdistää molemmat asiat, jotta saatiin mahdollisuus kokeilla, miten erilainen sisältö toimii nuorille.

Tässä hankkeessa haluttiin tehdä erilaiset sisällöt 5.- ja 9.-luokkalaisten oppitunneille. 5.-luokkalaisten oppitunnin sisältö painottui joukkoliikenteen käyttöön liittyviin asioihin ja joukkoliikenteeseen tutustumiseen, kuten reittioppaan käyttämiseen ja linja-autossa matkustamiseen. Kohderyhmän ikä oli sopiva näihin teemoihin ja oppilaille tuli paljon uutta tietoa, mutta asia ei ollut liian haastavaa. Sen sijaan 9.-luokkalaisten kanssa pohdittiin enemmän joukkoliikenteen reittien ja palveluiden kehittämistä sekä joukkoliikenteen vaikutuksia. Lisäksi nuorilta haluttiin kuulla joukkoliikenteen viestinnästä. Tässäkin 9.-luokkalaiset olivat sopiva kohderyhmä, mutta vastaavasti kiinnostavaa olisi ollut kuulla enemmän joukkoliikenteen palveluita käyttäneitä kohderyhmiä, kuten esimerkiksi toisen asteen opiskelijoita.

Oppitunneissa toimivaa oli lasten ja nuorten laaja osallistaminen ryhmä- ja paritehtävillä, kisailulla ja sähköisellä kyselyllä. Lisäksi oppituntien alussa olevat teoriaosuudet haluttiin tehdä mahdollisimman vuorovaikutteiseksi kyselemällä nuorilta heidän kokemuksiaan. Oppituntien onnistumisen kannalta oli myös oleellista opettajan läsnäolo ja tuki oppitunnin aikana. Opettajat tuntevat oppilaat ja auttavat tehtävien jalkauttamisessa ja tunnin rytmittämisessä.

Lapset ja nuoret joukkoliikenteen käyttäjinä

Oppituntien perusteella 5.-luokkalaiset lapset osaavat käyttää hyvin reittiopasta ja hakea lipputietoja, mutta oikean tiedon varmistamiseksi he todennäköisesti tarvitsevat aikuisen tukea. Lapset tarvitsevat erityisesti tukea siihen, milloin linja-auto tarkalleen lähtee pysäkiltä ja mihin aikaan se saapuu määränpäähän. Lisäksi lasten kanssa on hyvä kerrata linja-autopysäkillä kävelyyn varattava aika. 5.-luokkalaiset tarvitsevat todennäköisesti myös huoltajiensa tukea lipun ostamiseen ainakin taloudellisesti. Tämän hankkeen oppituntien perusteella voidaan arvioida, että lasten arkimatkojen taittamiseksi joukkoliikenteellä tarvitaan aikuisten tukea ja opastusta.

9.-luokkalaisten oppitunneilla nuoret olivat selkeästi pohtineet jo jatko-opintojensa vuoksi erilaisia joukkoliikenteen reittivalintoja. Nuoret arvostivat linja-autoreittejä ja niiden palveluita suunnitellessaan reitin suoruutta, tiheitä pysäkkivälejä ja ohjaavia linja-auton kuljettajia. Linja-auton viestintäkanavissa korostui erilaiset puhelimen sovellukset. Suurin osa vastaajista oli käyttänyt Oulun seudun liikenteen nettisivuja, jonka perusteella voidaan arvioida, että nuoret ovat hakeneet joukkoliikenteeseen liittyvää tietoa aikaisemminkin. Sen sijaan Oulun seudun liikenteen sovellusta suurin osa ei ollut ladannut, vaikka tiedonlähteissä nuoret erityisesti toivoivat sovelluksia. Nuoret tiesivät entuudestaan hyvin myös Kelan koulumatkatuesta, joka voi kertoa siitä, että he ovat valmistautuneet pohtimaan jatko-opintoihinsa suuntautuvia kulkutapoja.

Jatkotoimenpiteet

Oppitunneissa hyvää on osallistaa sitä joukkoa, joka joukkoliikennettä jo nykyisin paljon käyttää eli lapsia ja nuoria. Nuorten käyttämät viestintäkanavat ja tiedonhakutaidot voivat erota työikäisestä tai iäkkäämmästä käyttäjäryhmästä. Lapsia ja nuoria voi olla myös vaikea tavoittaa yleisillä kuntalaiskyselyillä. Yksittäinen oppitunti tiedonvälityskanavana tavoittaa vain pienen määrän oppilaita, mutta nuorten joukko on hyvin kirjava ja osalla nuorista on enemmän kokemusta linja-autolla matkustamisesta kuin toisilla. Oppitunneille enimmillään osallistui 40 oppilasta, joka on tällaiselle oppitunnille sopiva määrä osallistujia. Mikäli oppilaita on enemmän, ei vastauksia voida käydä yhdessä läpi keskustellen ja tämä oli tärkeä osuus oppitunnin tiedonvaihtoa ja osallistamista.

Oppitunnin voi kehittää myös useamman oppitunnin sarjaksi, jossa sama oppilaiden joukko käsittelee joukkoliikenneaiheisia teemoja. Mikäli oppilaiden joukosta halutaan kehitysideoida, voi useamman oppitunnin sarjassa käsitellä enemmän eri teemoja ja oppilaiden tietämys joukkoliikenteestä syventyisi. Kehitysideoita voi saada myös haastatteleamalla toisen asteen opiskelijoita, sillä heillä on mahdollisesti jo enemmän kokemuksia joukkoliikenteen käytöstä. Koulujen kanssa oppitunteja sopiessa, on hyvä käydä yhdessä ja ajoissa läpi vierailujen ajankohta ja monistaa vierailusta vuosittainen toimintamalli.

Ala- ja yläkouluikäisten lasten joukkoliikenteen käytön lisäämiseksi tulisi tiedottaa heidän huoltajiaan tukemaan lasten linja-autolla matkustamista. Huoltajat voivat auttaa lipunhinnan lisäksi lapsia reittien ja aikataulujen selvittämiseksi varsinkin silloin, kun linja-autolla matkustaminen on uusi asia. Myös linja-auton kuljettaja voi tukea lasten ja nuorten matkustamista esimerkiksi aikataulu- tai reittikysymyksissä sekä luomalla sosiaalista turvaa linja-autossa.

Tiedottamisessa tulee huomioida myös kohderyhmän ikä ja tiedottamisen on hyvä esimerkiksi puhutella nuoria. Nuoret haluavat lisää tietoa erityisesti reiteistä. Hankkeen kyselyn perusteella suosituimmiksi sosiaalisen median viestintäkanaviksi joukkoliikenteen tiedottamisessa nuoret valitsivat Instagramin (73 % vastaajista) ja TikTokin (70 % vastaajista). 9.-luokkalaisten oppitunnilla tehdyn viestintäkyselyn voi jakaa suuremmalle joukolle, jotta vastauksien määrää saadaan kasvatettua.

Oppituntia on mahdollista monistaa myös lasten ja nuorten lisäksi muille ikäryhmille kuten iäkkäille. Senioreiden digitunneilla voi järjestää joukkoliikenneteemaisen tunnin, jossa käydään läpi reittioppaan käyttöä sekä lipun hankintaa ja maksuvaihtoehtoja.

Liite 1.

5. –luokkaisten oppituntimateriaali

Oulun
seudun
liikenne

**Kuinka moni on
matkustanut tällä?**

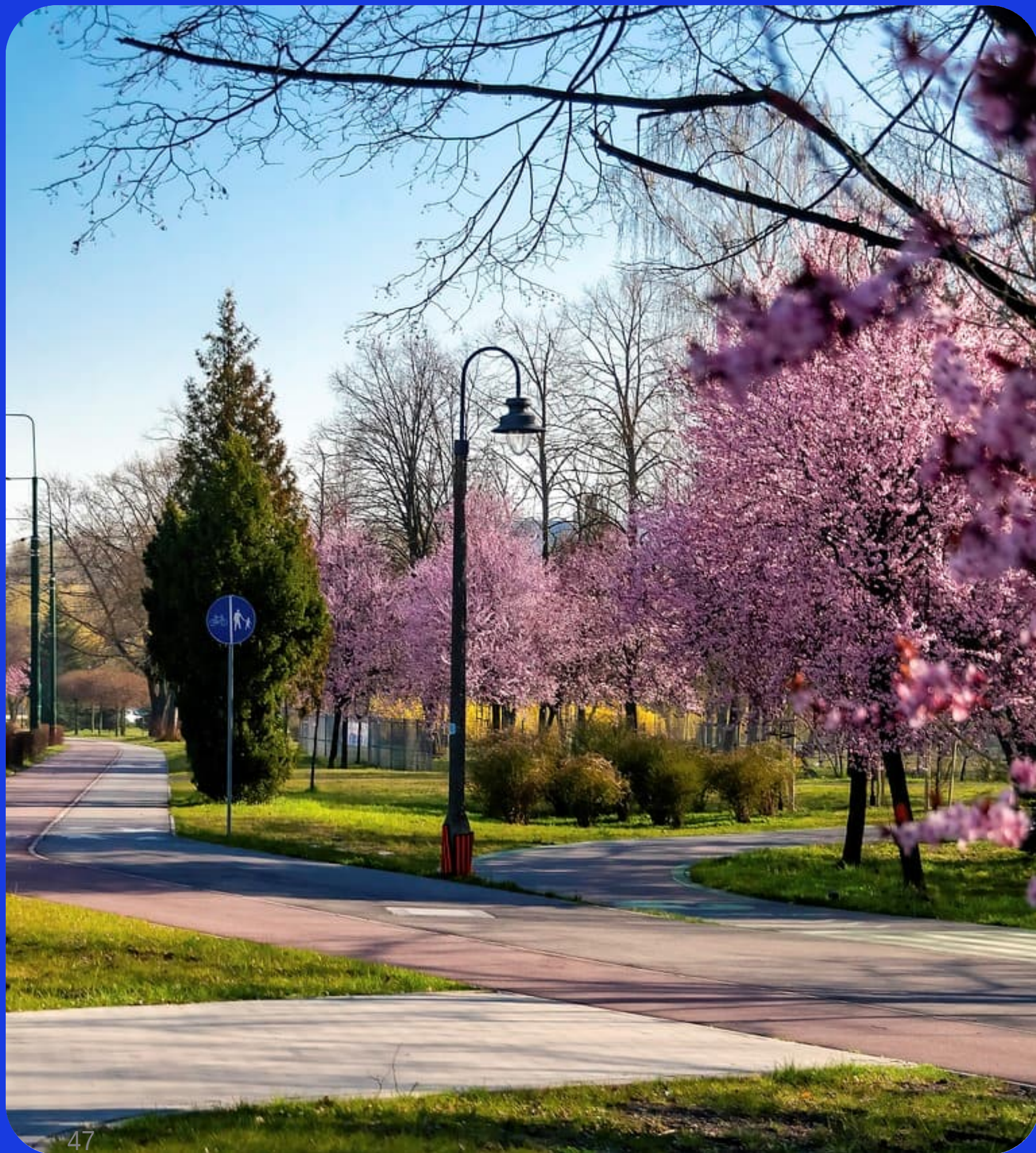

**Miksi
kaupungeissa on
linja-autoja,
metroja ja
raitiovaunuja?**

Keskustellaan bussilla matkustamisesta

Keskustele vieruskaverisi kanssa:

1. Minne olet matkustanut bussilla?
2. Minne voisit matkustaa bussilla?
3. Kenen kanssa olet matkustanut bussilla?

Miksi nuoret?

- Lapset ja nuoret on valtakunnallisesti suurin käyttäjäryhmä joukkoliikenteessä.
- Liikkuminen itsenäistyy ja kulkutapojen kirjo laajenee.
- Erityisesti nuorille suunnatuista palveluista tulee tehokkaampia, jos nuoret osallistuvat suunnitteluun.
- Lasten ja nuorten osallistuminen on avainasemassa kestävän kehityksen rakentamisessa.

Reittimestari!

1. Olette reittimestareita!
2. Jokainen pari saa kuvitteellisen asiakkaan.
3. Selvittäkää parin kanssa asiakkaan tarpeet ja vastatkaa hänen kysymyksiinsä. Hyödyntäkää OSL.fi-sivustoa.
4. Käydään yhdessä vastaukset läpi.

Henkilö 1. Jalkapalloilija Jenni-Maria

Jenni-Maria 12 v. asuu Oulussa Valtatie 16 kerrostalossa. Hänellä on keskiviikkona klo 18 jalkapallopelejä Huuhkajapuiston kentällä.

1. Pääseekö Jenni-Maria Huuhkajapuistoon linja-autolla?
2. Mihin pysäkille Jenni-Marian pitää mennä ja mihin aikaan, jotta hän on ajoissa Huuhkajapuistossa?
3. Mihin aikaan Jenni-Marian linja-auto on perillä pysäkillä?
4. Mistä Jenni-Maria voi ostaa bussiin lipun?

Vastaus: Jalkapalloilija Jenni-Maria

< Reittiohje

<

>

32 min

Huomenna 17:21 - 17:53

13 min

900 m

17:21

Valtatie 16

Oulu

Kävele 3 min (200 m)

17:24

Tuiranpuisto E

1989

20

OSA0 Kotkantie

17:24

Myös 20 klo 17:44 ja 20 klo 18:04

12 pysäkkiä (18 min)

17:42

OYS E

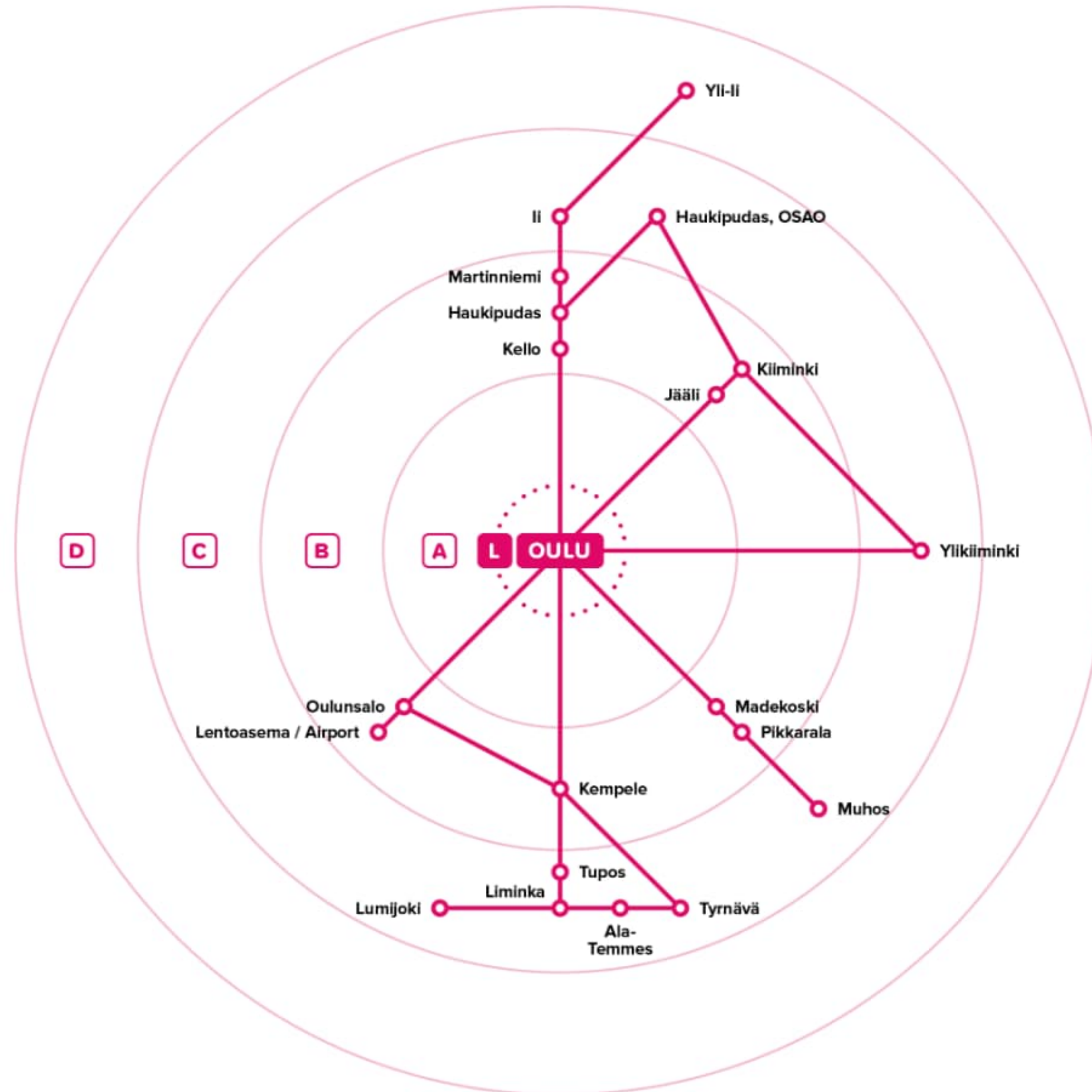
3460

Kävele 10 min (700 m)

Oulun
seudun
liikenne

Vastaus: Jalkapalloilija Jenni-Maria

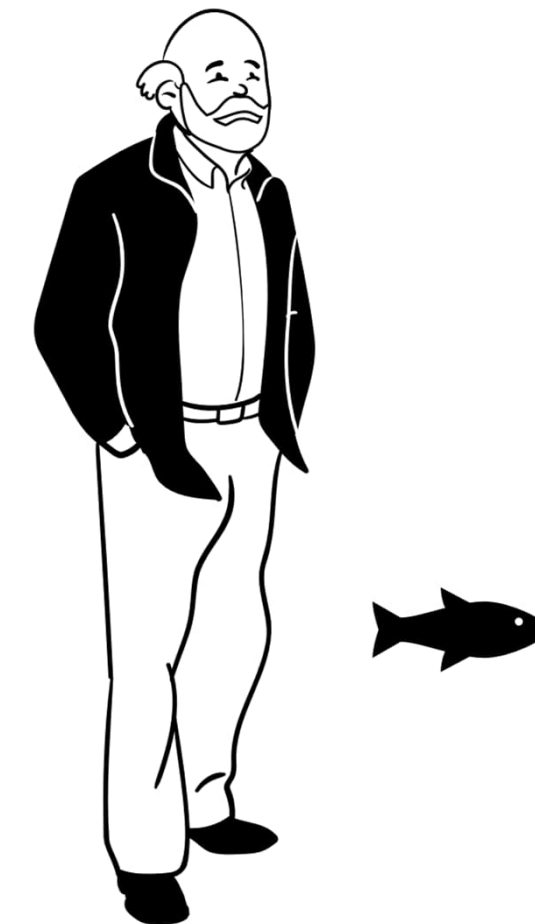
Lapset 7-16 vuotta	Lähi	Lähi-A/ B/C/D	Lähi-B/ B-C/C-D	Lähi-C/ B-D	Lähi-D
Kertalippu -R-kioskilta, kuljettajalta ja automaatista	1,50 €	1,70 €	2,90 €	4,20 €	5,10 €
Kertalippu - OSL-sovelluksella ja matkakortin arvolla	1,10 €	1,10 €	2,10 €	3,15 €	4,15 €

Henkilö 2. Kalastaja Pertti

Pertti 66 v. asuu Limingassa Linnukkatie 29 omakotitalossa. Hänellä on sopinut kalakavereidensa kanssa Oulun Sokos hotel Arinan ravintolassa tapaamisen perjantaina klo 19.00.

1. Pääseekö Pertti ravintolaan linja-autolla?
2. Mihin pysäkille Pertin pitää mennä ja mihin aikaan, jotta hän on ajoissa ravintolassa?
3. Mihin aikaan Pertin linja-auto on perillä pysäkillä?
4. Mistä Pertti voi ostaa bussiin lipun?

Vastaus: Kalastaja Pertti

< Reittiohje

44 min
Pe 6.9. 18:08 - 18:52

3 min
250 m

18:08 Linnukkatie
Liminka

Kävele < 1 min (10 m)

18:08 Värminkosken th P >
3026

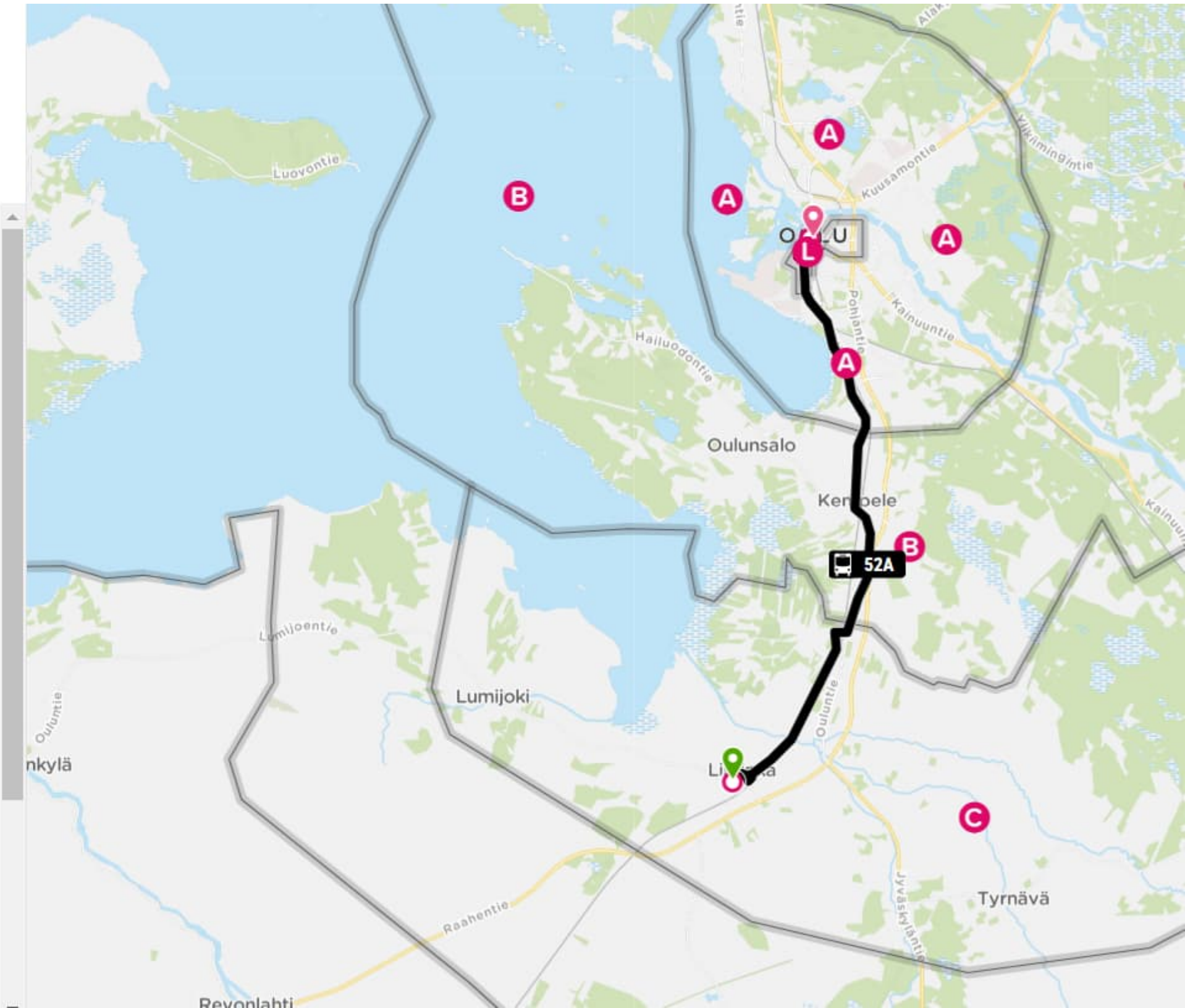
52A Oulu 18:08

Myös 52A klo 19:08 ja 52A klo 20:08

44 pysäkkiä (40 min)

18:49 Pekuri P >
2101

Kävele 3 min (250 m)

Oulun
seudun
liikenne

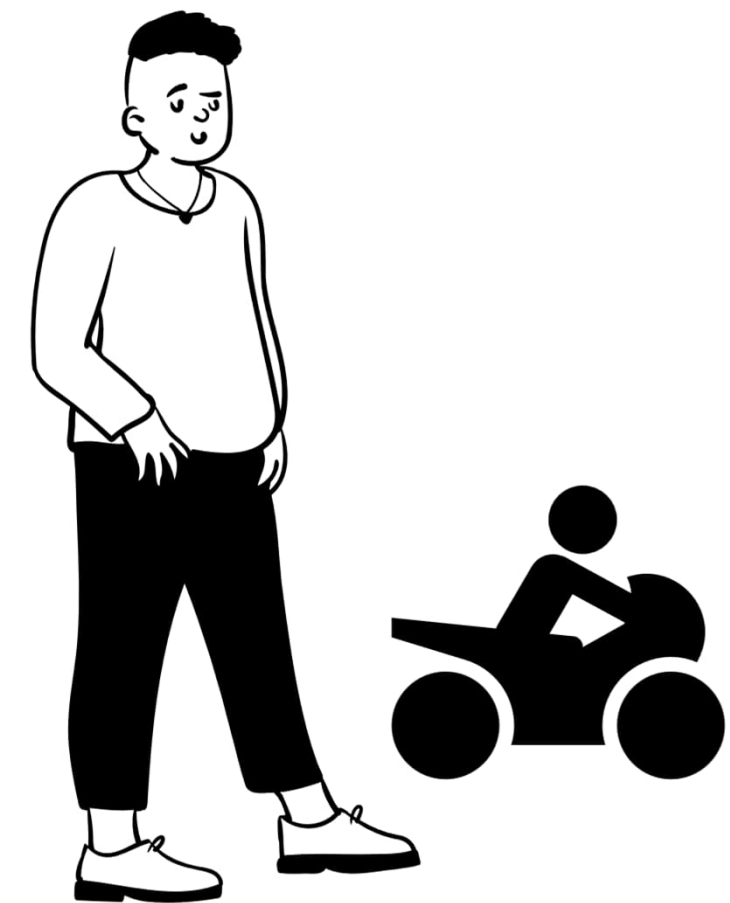
Vastaus: Kalastaja Pertti

Aikuiset	Lähi	Lähi-A/ B/C/D	Lähi-B/ B-C/C-D	Lähi-C/ B-D	Lähi-D
Kertalippu -R-kioskilta, kuljettajalta ja automaatista	1,50 €	3,30 €	5,80 €	8,30 €	10,10 €
Kertalippu - OSL-sovelluksella ja matkakortin arvolla	1,20 €	2,05 €	4,05 €	6,25 €	8,20 €

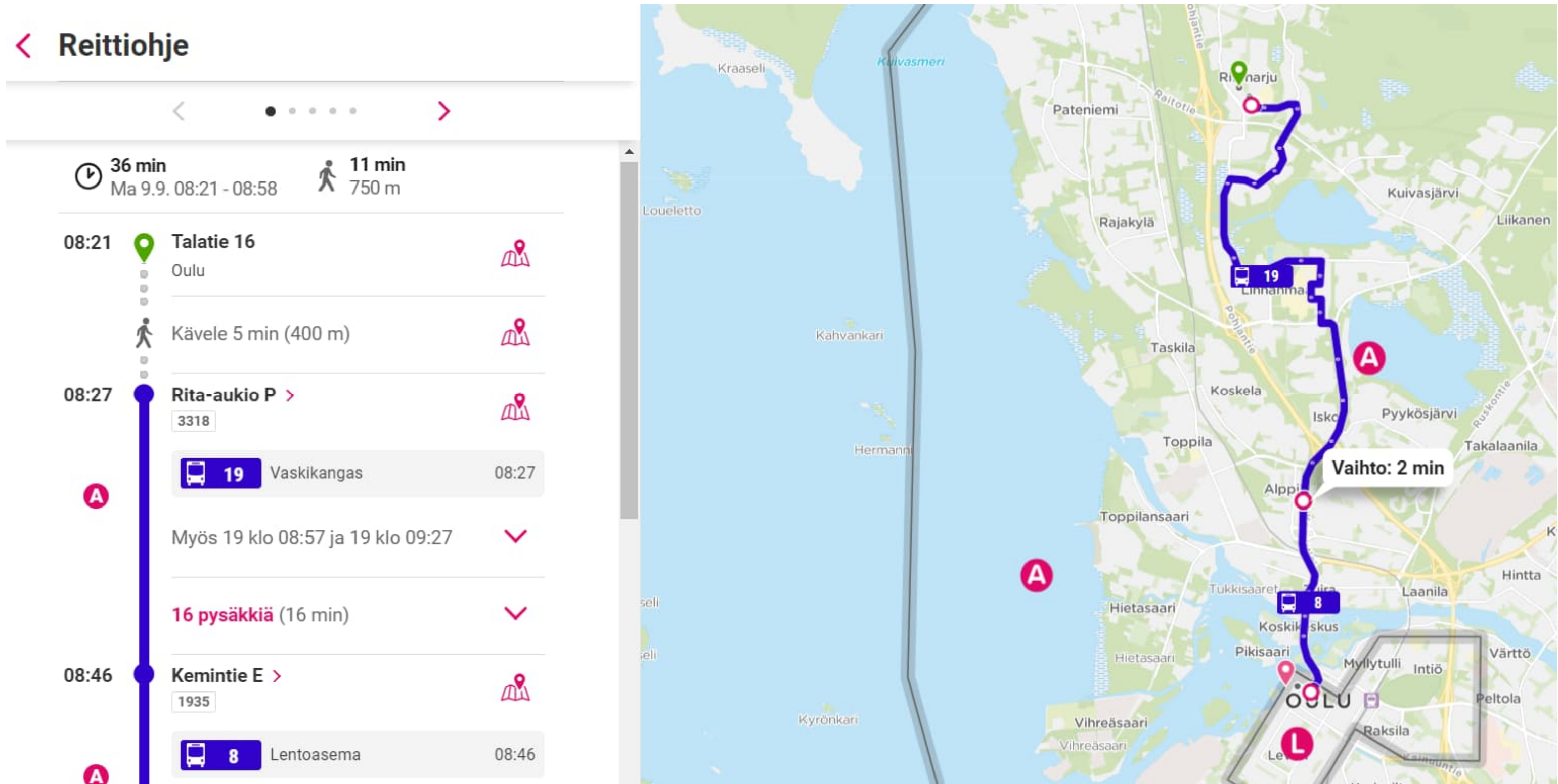
Henkilö 3. **Mopo Jonne**

Jonne 17 v. asuu Ritaharjussa Talatie 16 rivitalossa. Hänen moponsa on mennyt rikki ja hänellä alkaa kesätyöt Oulun torinrannassa maanantaina klo 9.00.

1. Pääseekö Jonne töihin linja-autolla?
2. Mihin pysäkille Jonnen pitää mennä ja mihin aikaan, jotta hän on ajoissa töissä?
3. Mihin aikaan Jonnen linja-auto on perillä pysäkillä?
4. Mistä Jonne voi ostaa bussiin lipun?

Vastaus: Mopo Jonne

Vastaus: Mopo Jonne

Aikuiset	Lähi	Lähi-A/ B/C/D	Lähi-B/ B-C/C-D	Lähi-C/ B-D	Lähi-D
Kertalippu -R-kioskilta, kuljettajalta ja automaatista	1,50 €	3,30 €	5,80 €	8,30 €	10,10 €
Kertalippu - OSL-sovelluksella ja matkakortin arvolla	1,20 €	2,05 €	4,05 €	6,25 €	8,20 €

Pohdittavaa

1. Oliko vaikea selvittää pääseekö kohteeseen bussilla?
2. Koetko, että osaisit mennä reittioppaan tiedoilla oikeaan paikkaan?
3. Miten kehittäisit reittiopasta?
4. Oliko vaikeaa selvittää, mistä lipun voi ostaa?

Tietokilpailu

1. Vastaa kirjallisiin kysymyksiin
2. Pari tarkistaa vastaukset

Paras/parhaat tietäjä(t) palkitaan!

Tietokilpailu toteutettiin paperiversiona.

1. MILLÄ ERI KULKUNEUVOILLA VOIT SIIRTYÄ PYSÄKILLE?

- ☐ Kävelen ☐ Pyörällä
☐ Skuutilla ☐ Vanhempien kyydillä

2. JOS TULET PYSÄKILLE PYÖRÄLLÄ TAI SKUUTILLA, SAATKO OTTAA SEN MUKAAN BUSSIIN?

- ☐ Kyllä ☐ Ei

3. HETKINEN! TIEN MOLEMMILLA PUOLILLA ON PYSÄKKI. MISTÄ VOIN VARMISTAA KUMMALLE PUOLELLE MINUN PITÄÄ MENNÄ?

- ☐ Soitan vanhemmilleni
☐ Kysyn vastaantulvalta
☐ Tarkistan reittioppaasta

4. MITÄ MINUN PITÄÄ HUOMIOIDA PYSÄKILLÄ ODOTELLESSANI?

- ☐ Varoa muuta liikennettä
☐ Vilkuttaa ohi kulkeville autoille
☐ Tarkistaa, onko vaatteissani heijastin ja havaitseeko bussi minua

5. SAAKO KOIRAA OTTAA MUKAAN BUSSIIN?

- ☐ Kyllä ☐ Ei

6. MITEN PYSÄYTÄN BUSSIN PYSÄKILLENI?

- ☐ Flossaan
☐ Seison paikallani, kyllä bussi pysähtyy
☐ Heilutan kättä kuljettajalle pysähtymisen merkiksi

7. MITKÄ LIPUT KELPAAVAT BUSSIIN?

- ☐ Kertalippu R-kioskilta, kuljettajalta tai automaatista
☐ Kertalippu OSL-sovelluksella
☐ Matkakortti
☐ Junalippu

8. KENELLE NÄYTÄN MATKALIPPUNI?

- ☐ Kuljettajalle
☐ Lipuntarkastuslaitteelle
☐ Matkalippua ei tarvitse näyttää

9. MINKÄ SEURAAVISTA ASIOISTA TEKEMINEN ON SALLITTUA LINJA-AUTOSSA?

- ☐ Eväiden syöminen
☐ Musiikin kuuntelu ilman kuulokkeita
☐ Nukkuminen
☐ Vieruskaverille jutteleminen

10. MITEN PYSÄYTÄN BUSSIN, KUN HALUAN JÄÄDÄ OMALLA PYSÄKILLÄNI POIS?

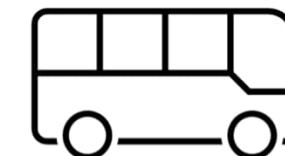
- ☐ Huudan kuljettajalle
☐ Painan STOP-nappia
☐ Bussia ei tarvitse pysäyttää, sillä se pysähtyy automaattisesti

11. POISTUN BUSSISTA?

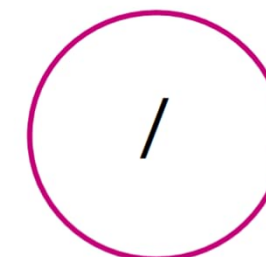
- ☐ Etuovesta ja samalla huikkaan kuljettajalle heipat
☐ Keskiovesta ja nostan kättä kuljettajalle kiitokseksi

12. MIHIN VOIN ANTAA PALAUTETTA BUSSEISTA?

- ☐ Sanomalehden yleisönosastolle
☐ Facebookin puskaradioon
☐ Oulun seudun liikenteen asiakaspalveluun

KUINKA HYVIN OSASIT?

Liite 2.

9 –luokkaisten oppituntimateriaali

Oulun
seudun
liikenne

Oppitunnin rakenne

1. Teoria
2. Mitkä tekijät vaikuttavat joukkoliikenteen käyttöön? 15 min
3. Työpajaosio
 - Suunnittelutehtävä 25 min
 - Purku 25 min
4. Kysely 10 min

Millainen joukkoliikenteen käyttäjä olet?

- Minkä verran käytät nykyisin linja-autoa?
- Millaisia matkoja teet linja-autolla?
- Vaikuttaako koulu-/työpaikan tai harrastuksien valintaan kulkuyhteydet?
- Miten kuljet seuraavaan opiskelupaikkaan? Oletko tutkinut, miten sinne pääsee linja-autolla?

Joukkoliikenne =
Henkilöliikennettä, joka hoidetaan kaikkien käytössä olevilla
liikennevälineillä kuten junat, linja-autot, raitiovaunut ja metrojunat.

Miksi nuoret?

- Lapset ja nuoret on valtakunnallisesti suurin käyttäjäryhmä joukkoliikenteessä.
- Liikkuminen itsenäistyy ja kulkutapojen kirjo laajenee.
- Erityisesti nuorille suunnatuista palveluista tulee tehokkaampia, jos nuoret osallistuu suunnitteluun.
- Lasten ja nuorten osallistuminen on avainasemassa kestävän kehityksen rakentamisessa.

**Mitkä tekijät vaikuttavat
joukkoliikenteen
käyttöön?**

Oulun
seudun
liikenne

Yksilölliset tekijät

Mielipide, oma fiilis

"Bussilla liikkuminen on helppoa/vaikeaa."

"Joukkoliikenteen käyttö on edullista."

Arvot

"Haluan liikkua itsenäisesti."

"Haluan liikkua ympäristöystävällisesti."

Ideologiat

"Olen kaupunkilainen ja kuljen mielelläni bussilla."

Osaaminen

"Tiedän, miten bussilla kuljetaan."

"Osaan selvittää reitin uuteen kohteeseen."

Lähde: Pixabay

Muut ihmiset

Perhe, vanhemmat

"Vanhemmat kuljettaa autolla."

Kaverit

"Kaveritkin kulkee bussilla."

Sosiaalinen turvallisuus

"Bussissa muut matkustajat sekoilee."

"Pysäkillä tuntematon tulee juttelemaan."

Fyysinen ympäristö

Yhteydet pysäkeille

”Pysäkille on liian pitkä matka.”

”Bussia pitää odottaa vilkkaan tien varressa.”

Bussipysäkkien varustelu

”Pysäkillä on katos ja sähköinen infotaulu.”

”Pysäkki on niin täynnä lunta, ettei sinne mahdu.”

”Pysäkille voi mennä pyörällä ja jättää sen katokseen suojaan.”

Sää ja vuodenaika

”Talvella pysäkille jäätyy.”

Kaupungintalo E			12:28
Linja	Määränpää	Lähtöaika	
1	Metelinkangas	12:28	
7	Saarela	2 min	
3	Metsokangas	12:31	
C	Limingantulli	12:31	
18	Mäntylä	12:34	
2	Metsokangas	12:36	
A	Värtö	12:37	
9	Lentoasema	13 min	
D	Keskusta	12:42	
5	Kivikkokangas	12:44	
4	linatti	12:46	
10	Heikinharju	19 min	
1	Metelinkangas	21 min	
7	Saarela	22 min	
1	Metsokangas	12:51	
2	Mäntylä	12:52	
15	Metsokangas	12:52	
3	Lentoasema	25 min	
8	Medipolis	12:53	
B	Lintula	12:56	
14		12:57	

3518 Limingantulli P

C Etu-Lyötty - keskusta
D Heinäpää - keskusta

Pyhästi ovi / Stop name
Limingantulli P

Pyhästi numero / Stop number
3518

Välilyhyt
Zone L

Oulun seudun liikenne

Joukkoliikenteen palvelutaso

Joukkoliikenteen hinnoittelu

"Linja-autolla kulkeminen on halvempaa kuin ostaa oma auto."

"Koulumatkatuen avulla matkustaminen on edullista."

Joukkoliikenteen saavutettavuus

"Linja-autolla pääsee vartin välein keskustaan."

"Linja-autolla ei pääse yöllä."

Matkustamisen aikataulut ja informaatio

"Osaan helposti selvittää, millä bussilla pääsen uuteen kohteeseen."

Suunnittelutehtävä

- Jakaudutaan 5 ryhmään
- Vastataan seuraaviin kysymyksiin
- Noin 30 min aikaa suunnitella

Paras esitys PALKITAAN!

Lähde: Pixabay

Suunnittelutehtävä

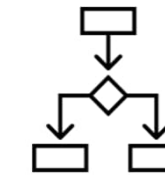
Fyysinen ympäristö

1. Piirrä kartalle reitti, mitä pitkin kuvitteellinen linja kulkee.
2. Pohdi, ketkä voisivat olla potentiaalisia matkustajia.
3. Pohdi pysäkkien sijainnit ja niiden varustelu.
4. Millainen matkustuskokemus tarjotaan?
 - kuljettaja
 - linja-auton kalusto
 - muut ihmiset

Markkinointi ja tiedotus

1. Miten houkuttelet matkustajia linjalle?
2. Mistä viestintävälineistä bussilinjasta saa tietoa?
3. Mitä asioita haluat tiedottaa?
 - Aikataulut
 - Pysäkit
 - Lippujen osto

Vaikutukset

1. Pohdi, mitä hyötyä linjasi tuottaa pysäkin lähellä oleville asunnoille, asiointikohteille tai työpaikoille?
2. Pohdi, millaisia vaikutuksia syntyisi, mikäli kaikki alueen asukkaat käyttäisivät suunnittelemaa linja-autolinjaasi?

Toisen asteen opiskelijan koulumatkatuki

- Jos koulumatkasi on pitkä, saat Kelalta ilmaiset koulumatkat tai maksat koulumatkoista vain omavastuuosuuden, katso lisää kela.fi/koulumatkatuki
- Tarvitset koulumatkatuen hakemista varten henkilökohtaiset pankkitunnukset tai henkilökohtaisen mobiilivarmenteen
- Hae koulumatkatukea verkossa OmaKelassa
- Kun Kela on hyväksynyt hakemuksesi, tilaa OSL-kortti, jossa saa olla vain koulumatkatukilippu
- Kun OSL-kortti on sinulla kotona, lataa bussilippu kortille

Hae koulu- matkatukea verkosta.

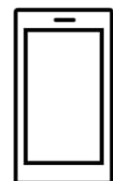
Täytä hakemus OmaKelassa.

Kela[®]

Kyselyyn vastaaminen

Kyselyn sisältö

Markkinointi ja tiedotus

itsenäisesti tehtävä, Leadoon sovellus

1. Millaisista viestintäkanavista haluaisit vastaanottaa linja-autoista lisää tietoa?
 - a. Instagram
 - b. Facebook
 - c. TikTok
 - d. WhatsApp-kanava
 - e. Snapchat
2. Mistä linja-autolla liikkumiseen liittyvästä asiasta haluaisit saada lisää tietoa?
 - a. Reiteistä
 - b. Aikatauluista
 - c. Lippujen ostosta
 - d. Lippujen hinnoista
 - e. Koulumatkasta
 - f. Minulla on riittävästi tietoa
3. Tutustu OSL.fi sivustoon, löydätkö sieltä matkustamisen kannalta oleellimmat asiat? (reitit, aikataulut, lippujen hinnat ja osto, koulumatkatuki)
 - a. En. Kerro, mitä et löytänyt?: (avoin kenttä)
 - b. Kyllä
4. Miten kehittäisit OSL.fi sivustoa?
Avoin vastauskenttä: _____
5. Oletko aikaisemmin käyttänyt OSL-sivustoa?
 - a. Kyllä
 - b. En
6. Onko sinulla puhelimesiasi OSL-sovellus?
 - a. Kyllä
 - b. Ei

7. Oletko vierailut OSL Instagram sivuilla?
 - a. Kyllä
 - b. Ei
8. Miten joukkoliikenteestä saadaan houkuttelevampi?
 - a. Markkinoinnilla (sosiaalinen media ja muut median kanavat)
 - b. Erilaisilla joukkoliikenteen kampanjat (lippualennukset). Millaisilla kampanjoilla: _____
 - c. Joukkoliikenteestä tiedottamisella (aikataulut, liput, reitit)
 - d. Vapaa vastauskenttä: _____
9. Tiedätkö Kelan koulumatkasta?
 - a. Kyllä
 - b. Ei
10. (Jos vastaa kyllä 9 kysymykseen) Millaista tietoa haluaisit saada Kelan koulumatkasta?
Vapaa vastauskenttä: _____

Huomioitavaa Leadoo-kyselyyn.

- Jotta oppitunnille saadaan keskustelua, tulokset tarvitaan jo oppitunnilla.
Kokoaako Leadoon kysely tuloksista automaattisesti koonnin yms.?
- Kyselystä saatavaa tuloksia voidaan hyödyntää viestintätyöpajassa.

Liite 3. 9. –luokkalaisten kyselyn rakenne

9. -luokkalaisten kyselyn rakenne

Lähdetään liikkeelle somesta. Millaisista viestintäkanavista susta olisi hyödyllistä saada lisätietoa busseista?

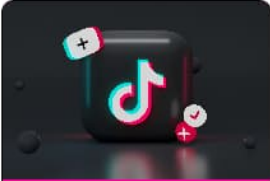
Instagram

Facebook

WhatsApp

TikTok

Snapchat

☒

Powered By Leadoo

Löysitkö sinulle matkustamisen kannalta tärkeimmät asiat?

Valitse kaikki, joista löysit riittävästi tietoa *

- ☐ Reittiopas
- ☐ Pysäkit kartalla
- ☐ Lipun hinta ja osto
- ☐ Koulumatkatuki

Jatka

Powered By Leadoo

9. –luokkalaisten kyselyn rakenne

Olitko aikaisemmin käynyt OSL.fi -nettisivustolla?

Kyllä 👍 En 👎

Powered By Leadoo

Tämä selvä! Entä onko sinulla ladattuna Oulun seudun liikenteen OSL-sovellus?

Kyllä 👍 Ei 👎

Powered By Leadoo

Okei! Seuraavaksi kysyisin oletko käynyt Oulun seudun liikenteen Instagramissa?

Kyllä 👍 En 👎

Powered By Leadoo

9. -luokkalaisten kyselyn rakenne

**Ja vielä yksi kysymys. Tiesitkö
entuudestaan Kelan koulumatkatuesta?**

Kyllä 👍

En 👎

Powered By Leadoo

**Kiitos kun vastasit kaikkiin kysymyksiin! Me
haluamme tehdä bussilla matkustamisesta
niin helppoa ja mukavaa kun mahdollista!**

Auta meitä tekemään meidän palvelusta parempi. Mikä alla
olevista vaihtoehdoista voisi saada sinut matkustamaan bussilla
enemmän?

Markkinointi (some
ym.)

Kampanjat
(lippualennukset ym.)

Tiedottaminen
(alkataulut paremmin
esillä ym.)

Minulla on oma idea!

Matkusta loppuun 🚌

Powered By Leadoo

**KIITOS! 🚌 Vastauksia hyödynnetään
joukkoliikenteen viestinnän parantamiseen.**

Nyt, kun oppitunti alkaa tulla päätökseen kerrothan meille
palautetta. Kuinka monta tähteä annat oppitunnista
kanssamme?

★

★★

★★★

★★★★

★★★★★

Powered By Leadoo